

DÜNYA

ŞUBAT 2017

ülke dosyası

**"Diplomatik ilişkilerin 25'inci yılında
işbirliği artarak devam ediyor"**

25-летие дипломатических отношений и
поступательное развитие сотрудничества /12

tacikistan Таджикистан

**Yatırımları
birlikte
büyütelim**

**Давайте вместе
работать над
увеличением
инвестиций**

**"Tacikistan ile
Türkiye arasındaki
dış ticaret hacmi
artmalı"
diyorsanız...**

Yatırımları birlikte büyütelim

FERİT B. PARLAK / DÜNYA Gazetesi
Ankara Temsilcisi

Bilinen altın rezervleri ve yıllık 1 milyon tonu aşan pamuk üretimiyle yıldızı parlayan Tacikistan, son dönemde yabancı yatırımcının gözdesi oldu. Başta Çinliler olmak üzere İngiliz, Rus ve çeşitli AB ülkeleri şirketlerinin 2016'nın ilk yarısında Tacikistan'a yaptığı yatırım 450 milyon doları buldu.

Yatırımlardaki artışa rağmen, Tacikistan İstatistik Kurumu verilerine göre 2016 yılında Tacikistan'ın dış ticaret hacmi 2015 yılına göre yüzde 8 düşerek, 3.9 milyar dolara geriledi.

2015 yılına göre ülkenin ihracatı yüzde 0.9 oranında azalarak, 898.7 milyon dolar olurken, ithalatı ise yüzde 11.8 düşerek, 3 milyar dolarda kaldı.

Tacikistan Cumhurbaşkanı İmamali Rahman yılbaşında yaptığı konuşmada, 2016 yılında Tacikistan ekonomisinin yüzde 6.9 oranında büyüdüğü ve GSYİH'nin 54 milyar Somoniye (yaklaşık 7 milyar dolar) ulaştığını, enflasyon oranının yüzde 6 olarak gerçekleştiğini, ülke ekonomisine 7.5 milyar Somonilik (yaklaşık 1 milyar dolar) yatırım yapıldığını ve bu meblağın yüzde 51'inin doğrudan yabancı yatırım olduğu belirtti.

Tacikistan'da önümüzdeki beş yıl içinde sanayi üretiminin yüzde 35, GSYİH'nin ise yüzde 100 oranında artırılması hedefleniyor. Ayrıca Tacikistan Maliye Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre Tacikistan enerji, ulaştırma, tarım ve eğitim projelerinin gerçekleştirilmesi için 2017'de 444 milyon dolar yatırım çekmeye karar verdi. Söz konusu meblağın 2017 yılında uluslararası finans kuruluşları ile işbirliği içinde ülkeye çekileceği ve 167 milyon dolar değerinde 58 projenin ise dış yardım olmadan gerçekleştirileceği belirtildi. Ayrıca 2016 yılında Tacikistan'ın petrol ürünleri üretimi, geçen yıla göre yüzde 30 oranında arttı.

Türkiye Tacikistan ekonomik ilişkilerinde de son yıllarda olumlu bir ivme gözleniyor. Tacikistan'ın An-

Tacikistan, altından pamuğa, enerjiden tekstile, tarımdan inşaata kadar birçok alanda Türkiye'nin deneyimlerinden yararlanmak istiyor.

kara Büyükelçisi Mahmadali D. Rajabiyon, yaptığımız sohbette, iki ülke birlikteliğinin birçok fırsat barındırdığına dikkat çekiyor. Mevlana Celaleddin'i Rumi gibi ortak değerlere ve ortak kültüre sahip olmamız nedeniyle avantajlı olduğumuz Tacikistan, altından pamuğa, enerjiden tekstile, tarımdan inşaata kadar birçok alanda Türkiye'nin deneyimlerinden yararlanmak istiyor. Hazırladığımız dosya, Tacikistan'ın bu davetini dikkate alanların başarı hikayelerinden örnekleri de içeriyor.

Давайте вместе работать над увеличением инвестиций

ФЕРИТ ПАРЛАК / Газета «ДЮНЬЯ»
(МИР) Представитель в Анкаре

В своей речи на Новый год президент Республики Таджикистан Эмомали Рахмон отметил, что в 2016 году экономический рост Таджикистана составил 6.9 процентов, ВВП достиг 54 миллиардов сомони (около 7 миллиардов долларов), уровень инфляции составил 6 процентов, в экономику страны были осуществлены инвестиции в размере 7.5 миллиардов сомони (около 1 миллиарда долларов), 51 процент этой суммы составляют прямые иностранные инвестиции.

В течение следующих пяти лет в Таджикистане планируется увеличение промышленного производства на 35 процентов, а ВВП – на 100 процентов. Кроме того, согласно заявлению Министерства финансов Таджикистана, принято решение о привлечении в 2017 году инвестиций в реализацию проектов в сфере энергетики, транспорта, сельского хозяйства и образовательных проектов на сумму 444 миллиона долларов. Было отмечено, что эти деньги будут привлечены в страну в 2017

году в сотрудничестве с международными финансовыми учреждениями, 58 проектов общей стоимостью 167 миллионов долларов будут осуществлены без привлечения иностранной помощи. Кроме этого, по сравнению с прошлым годом производство нефтепродуктов в Таджикистане в 2016 году увеличилось на 30 процентов.

В последние годы наблюдается позитивный импульс в экономических отношениях Турции и Таджикистана...

В беседе Посол Таджикистана Махмадали Д. Раджабиён обратил внимание на многочисленные возможности сотрудничества обеих стран...

В связи с наличием таких преимуществ, как общие ценности, в первую очередь, Мевляна Джалаладдин Руми и общая культура, Таджикистан выражает желание воспользоваться опытом Турции во многих сферах деятельности: от золота до хлопка, от энергетики до текстиля, от сельского хозяйства до строительства...

Подготовленный нами материал учитывает данное приглашение Таджикистана и содержит примеры историй успеха...

DÜNYA

ŞUBAT 2017

Dünya Süper Veb Ofset
AŞ'ına imtiyaz sahibi
Didem DEMİRKENT

Genel Yayın Yönetmeni
Hakan GÜLDAĞ

Araştırma Servisi Müdürü
Gürhan DEMİRBAŞ

Danışman
Talip AKTAŞ

Editör
Murat AYDIN

Tasarım ve Uygulama
Hakkı AKARSU

Hazırlayan
Filiz COŞKUN

Ankara Bölge Temsilciliği
(0312) 438 55 00
ankara@dunya.com

Merkez: "Globus" Dünya Basınevi,
100. Yıl Mah. 34204 Bağcılar-İSTANBUL
Telefon: (0212) 440 24 24
Fax: (0212) 355 07 86
e-posta: dunya@dunya.com
web: www.dunya.com
Araştırma Servisi: (0212) 440 27 64
(0212) 440 27 62
arastirma@dunya.com

Dizgi ve Baskı:
Dünya Süper Veb Ofset A.Ş.
100. Yıl Mah. 34204 Bağcılar-İSTANBUL
Ücretsiz Danışma Hattı: 0800 219 20 24 / 25

DEİK Türkiye-Tacikistan İş Konseyi
desteği ile hazırlanmıştır

Türk yatırımcıları, Tacikistan'daki yatırımlarını daha da artıracak

ЙЫЛДЫРЫМ ТУГРУЛ ТЮРКЕШ /
заместитель премьер-министра

Под руководством президента Рахмона Эмомали Республика Таджикистан демонстрирует потенциал ускоренного развития. Отношения между народами обеих стран можно оценить гораздо шире, чем отношения в течение тысячи лет. Стоит подчеркнуть важность и необходимость роли Турецкой Республики, которую она должна играть в контексте сегодняшних условий

текущего развития Таджикистана. Турция оказывает экономическую и политическую поддержку стабильности Таджикистана, который мирно живет в сложном регионе. С точки зрения достижения самого высокого уровня поддержки, нашим первым приоритетом является расширение сотрудничества с государством Таджикистан. Самым важным показателем взаимной решительности являются протоколы и соглашения, которые будут подписаны в этом направлении.

YILDIRIM TUĞRUL TÜRKES

Başbakan Yardımcısı

Türk yatırımcısı, Tacikistan'daki yatırımlarını daha da artıracak

İlişkilerimizi her şart altında canlı tutarak, tarihten gelen kader birliğimizin bugün de canlı olduğunu ispat etmişizdir. Bugün ise bu süreçler geride kalmış, Tacikistan Cumhuriyeti, Cumhurbaşkanı İmamali RAHMAN önderliğinde ivmeli bir kalkınma potansiyeli göstermektedir. İki milletin ilişkileri bin yıldan daha geniş bir pencereden değerlendirilebileceği gibi günümüzün koşulları çerçevesinde de Türkiye Cumhuriyeti'nin Tacikistan'ın bugünkü kalkınma hedefinde üstlenmesi gereken rolün önemi ve gerekliliği ayrıca vurgulanmak gerekir.

Bu sorumluluğun icrası muhakkak ki karşılıklı iş birliğini gerektirmektedir. Bu sebeple gerçekleştirilecek olan 9'uncu Karma Ekonomik Komisyon çalışmaları iki ülke için de bir mihenk taşı olma şansına sahiptir. Ülkeler arası münasebetlerde karşılıklı iktisadi faaliyetlerin güçlü olması diğer sosyal ve kültürel ilişkilerin kuvvetlenmesinde de katalizör görevi görmektedir. Bu noktadan hareketle Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı kapsamında iki ülke arasında imzalanacak olan protokol içeriğindeki hususların hayata geçmesi önem arz etmektedir. Somut sonuçlar almak için iki ülke devlet bürok-

rasinin ortaya koyduğu metnin, iki ülke iş dünyası tarafından da aynı düzeyde sorumluluk duygusu ile sahiplenilmesi gerekmektedir. Karşılıklı hassasiyet gösterilmesi, Tacikistan ile imzalanacak bu protokolün olumlu sonuçlarının süratle alınması, iki ülke iş birliğinin daha üst düzeye taşınması ile neticelenecek olumlu bir dönemin temelini olacaktır.

Tacikistan'ın bugün gösterdiği ekonomik performansta Türkiye önemli bir yere sahip olsa da var olan iş birliği Türkiye'nin ve Tacikistan'ın potansiyelinin altındadır. Enerji ve madencilik sektörlerinde büyük tecrübeye sahip Türk şirketlerimiz gerekli ortam sağlandığı takdirde Tacikistan'da daha aktif ve faydalı görevler alacaklardır. Bu durum hiç şüphesiz ki iki ülke için de faydalıdır.

Bölge ülkelerinde faaliyet gösteren Türk şirketlerinin başarıları incelendiğinde, şirketlerimizin yatırım yaptığı ülkelerde kısa sürede büyük istihdam yarattığı ve bulunduğu ülkedeki iş kültürüne olumlu katkılar sağladığı gözlemlenmektedir. Şirketlerimiz üstlendikleri projeleri başarı ile yerine getirmenin yanı sıra teknik personel yetiştirerek buldukları ülkenin istihdam kalitesini de arttırmaktadırlar. Sonuç ola-

rak bugünden yarına uzanan bir yolda Orta Asya'nın dost devletlerinin en kıymetli destekçileri olmuşlardır. Bu özelliği ile Türk yatırımcısının Tacikistan'da faaliyetlerini arttırması şüphesiz ki Tacikistan'ın yararları için de elzemdir.

Türkiye zorlu bir bölgede huzur içinde yaşayan Tacikistan'ın istikrarını ekonomik ve siyasi olarak desteklemektedir. Bu desteğimizin en üst seviyeye ulaşması için Tacikistan Devleti ile iş birliğini arttırmak birinci önceliğimizdir. Bu istikamette imzalanacak olan protokol ve anlaşmalar karşılıklı kararlılığımızın en önemli göstergesi olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti, gelişen karşılıklı ilişkilerle, Orta Asya coğrafyasında daha müreffeh, komşuları ile daha iyi ilişkiler kurmuş, ulaştırma ve nakil hatları üzerinden çevre ülkelerle daha kuvvetli bağlar sağlanmış bir Tacikistan için üzerine düşeni yapmak bağlamında gerekli kararlılığa sahiptir. Bu kararlılığımız da ilgili ziyaretimiz kapsamında gerçekleştireceğimiz temaslarımızda somut olarak vurgulanacaktır. Böyle kritik bir öneme sahip bu toplantının şimdiden iki ülke halkı için de daha aydınlık günlere vesile olmasını en içten şekilde diliyorum.

Şubat ayı ortasında, Türkiye ve Tacikistan arasında gerçekleştireceğimiz 9'uncu Karma Ekonomik Komisyon toplantısı, Türk tarihinin erken döneminde başlayan Türk-Tacik ilişkilerinin günümüzde de canlı ve gelişmekte olduğunun ispatıdır. Tacikistan Orta Asya coğrafyasında milli refahı istenen seviyeye getirme çabasını sürdüren ülkeler arasındadır. Bunun başlıca sebebi Tacikistan'ın bağımsızlık süreci ve sonrası yaşadığı politik süreçteki hızlı değişimler ve bunların iktisadi ortama etkileridir. Bu zorlu süreçte Türkiye Cumhuriyeti Tacikistan'ı asla yalnız bırakmamıştır.

FARUK ÖZLÜ

Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanı

Tacikistan ile bu yıl daha yakın işbirliği öngörüyoruz

Tacikistan, 8 milyonluk nüfusuyla Orta Asya'nın gelişen bir ekonomisi ve pazarı olması yanında komşusu 24 milyonluk Özbekistan ve de Afganistan'ın kuzey bölgesine açılan önemli bir kapı konumunda bulunuyor. Büyük düşünürler ve değerli evrensel şahsiyetlerden güç alan bir kültürün mirasını paylaştığımız Tacikistan ile özel bir yakınlığa sahibiz. Hz. Mevlana Celaleddin-i Rumi ve İmam-ı Azam gibi evrensel şahsiyetler ortak kültürümüzün temelini oluşturuyor. Aynı coğrafyadaki yaşanmışlıklar ve tarihsel gerçeklikler de ilişkilerimizi güçlendiren bir başka husus. İki ülke liderleri ve siyasetçilerinin 2009 yılından bu yana gerçekleştirdikleri karşılıklı üst düzey ziyaretler ise hiç şüphe yok ki ilişkilerimize güç kazandıran diğer bir unsur. Bu arada Türkiye ve Tacikistan arasında cumhurbaşkanlığı düzeyinde 2012 yılında kurulan İşbirliği Konseyinin de son derece olumlu bir gelişme olduğunu düşünüyorum.

İşbirliği Planı, ilişkileri daha da derinleştirecek

Türk ve Tacik Dışişleri Bakanlıkları arasında imzalanan ve 2017-2020 yıllarını kapsayan İşbirliği Planı çerçevesinde iki ülke arasında siyasi konulardan kültürel ve konsolosluk konularına kadar birçok alanda işbirliğinin geliştirilmesi hedefleniyor. Öte yandan, firmalarımızca Tacikistan'da gerçekleştirilen doğrudan sermaye yatırımları 50 milyon doları buldu. Tacikistan'da çoğunlukla müte-

ahhitlik, inşaat malzemeleri, halıcılık, mobilya üretimi ile gıda ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteriyoruz. Müteahhitlik alanında burada bugüne kadar, yaklaşık 562 milyon dolar değerinde proje üstlenmiş bulunuyoruz. Karşılıklı dış ticaret hacmi ise 2013 yılında toplamda 650 milyon doları aştı. Bununla beraber bu rakamın 2015'te 366 milyon dolar, 2016'nın ilk 11 ayında ise 289 milyon dolara gerilediğini görüyoruz.

İki ülke arasında yeni projelerin geliştirilmesine ise her zaman ihtiyaç var. Zira Türkiye ile Tacikistan arasındaki ticari ve ekonomik işbirliği, gerçek potansiyeli yansıtmıyor. Türkiye, dünyanın dört bir tarafına kaliteli mal ve hizmet ihracatı yaparken Tacikistan'ın da bu imkandan faydalanması gerektiğini düşünüyoruz. Bu çerçevede gerek toplam dış ticaret hacmini ve gerekse karşılıklı yatırımları artırabiliriz. Tacikistan'da teknik tarım, yaş meyve sebzelerin işlenmesi, ilaç üretiminde kullanılan bitkilerin yetiştirilmesi, enerji, yol yapımı, inşaat malzemeleri ile gıda, tekstil ve madencilik sektörlerinde işbirliği yapılabilir. Bahse konu alanda tecrübelerimizi Tacikistan'daki olanaklarla birleştirerek, başarılı sonuçlara varabiliriz.

Buradan hareketle sanayicilerimi-

zi enerji, altyapı ve müteahhitlik ile madencilik alanlarında Tacikistan'a yatırım yapmaya davet etmek istiyorum. Tabii bu noktada Türk ve Tacik iş insanlarımızın iki ülke fuarlarına katılımı önem arz ediyor. Örneğin Duşanbe'de düzenlenen ve bölgesel niteliğe haiz Uluslararası Sanayi ve Ticaret Fuarı'na katılımın, Orta Asya'da bölge ülkeleri ile iş yapmayı düşünen girişimcilerimize fırsatlar sunacağını öngörüyoruz.

Bu kapsamda Bakanlığım ve KOS-

GEB, TÜBİTAK, Türk Standartları Enstitüsü ve Türk Patent ve Marka Kurumu gibi bağlı kuruluşları olarak Tacik muhataplarıyla her türlü teknik ve stratejik işbirliğine açık olduğumuzu da özellikle belirtmek istiyorum. Nitekim KOBİ'lerin desteklenmesinden teknoloji parklarına, sektörel stratejilerden yüksek teknoloji Ar-Ge projelerine kadar pek çok başlık altında gerçekleştirebileceğimiz yeni işbirlikleri; dostluğumuzun tamamlayıcısı olacak.

В этом году мы планируем более тесное сотрудничество с Таджикистаном

ФАРУК ОЗЛЮ /Министр науки, промышленности и технологии

Наряду с тем, что Таджикистан с его 8-ми миллионным населением представляет собой развивающуюся экономику и рынок Центральной Азии, он является важными воротами, связывающими страну с соседним с ней Узбекистаном с 24-х миллионным населением и северным регионом Афганистана.

Мы особо близки с Таджикистаном, так как разделяем с этой страной наследие великой культуры, черпающей свою силу у великих мыслителей и личностей универсального значения. Такие

универсальные личности, как Хазрат Мевляна Джалаледдин Руми и Имам-и Азам представляют собой основу нашей общей культуры. Еще одним укрепляющим наши взаимоотношения фактором является опыт проживания в одной и той же географической зоне и исторические реалии.

Нет сомнения в том, что осуществленные с начала 2009 года взаимные визиты лидеров и политиков обеих стран на высоком уровне являются важным фактором укрепления наших связей. В то же время, я считаю, что чрезвычайно позитивным событием является достигнутая договоренность о в 2012 году о создании Совета сотрудничества Турции и Таджикистана на президентском уровне.

NEMATULLO HİKMATULLOZODA

Tacikistan Cumhuriyeti Ekonomi
Kalkınma ve Ticaret Bakanı

Tacikistan ve Türkiye arasında diplomatik ilişkiler, Tacikistan Cumhuriyeti'nin devlet olarak bağımsızlığının Türkiye Cumhuriyeti tarafından resmen tanınması anından itibaren 29 Ocak 1992 tarihinde kuruldu. Ancak bağımsızlığını kazandıktan sonra Tacikistan Cumhuriyeti, iç politika çatışmaları ve iç savaş, zorlu barış arayışları ve milli uzlaşmanın sağlanmasıyla bağlı olan karmaşık bir yoldan geçti. Tüm bunlar ülkenin gelişmesinin birçok yıl geriye kalmasına sebep oldu. 1996 yılında barışın ve milli uzlaşmanın sağlanmasından sonra, iktisadi değişimler ve dönüşümler hızlandırılmış, milli ekonominin, piyasa ekonomisine geçişine yönelik tedbirler giderek artan bir şekilde gerçekleştirilmiş ve söz konusu tedbirler ülkelerimiz arasında ikili işbirliğinin daha da hızlandırılmasını ve gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Tacikistan'ın güç koşullardan geçtiği dönemlerde, Türkiye Tacikistan'a yardım etmiş, cumhuriyetin sosyal ve iktisadi gelişmesine katkıda bulunmuştur. Türkiye dış ticarete ve iktisadi işbirliğinde Tacikistan'ın esas ortaklarından biri olmuş ve olmaya devam etmektedir. Ülkelerimiz arasında muhtelif düzeylerde karşılıklı ziyaretler ve temasların sayısı yıldan yıla artış göstermektedir.

1993 yılı önemli bir adımdı

Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında Nisan 1993 tarihinde Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının imzalanması iki ülke arasında ticari ve

Tacikistan'ın zor günlerinde Türkiye yanımızda oldu

iktisadi etkileşimin kurulması ve geliştirilmesinin temelini oluşturmuştur. 1993 yılında imzalanan bu anlaşma kapsamında, bugüne kadar yedi ortak toplantı düzenleyen Tacik-Türk Ortak İktisadi Komisyonu kuruldu. İki yılda bir gerçekleştirilen komisyon toplantılarında, ticaret alanında işbirliğine ilişkin ileriye dönük planlar tasarlanmaktadır. Örneğin, yedinci toplantısında ticaret, serbest ekonomik bölgeleri, yatırımlar, enerji, inşaat, taşıma, tarım, bilim ve teknik, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve çalışma ilişkileri alanlarında işbirliği konuları ele alınıp görüşülmüştür.

2006 yılında yapılan ziyaret ilişkileri daha da hızlandırdı

Tacikistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İmamali Rahman'ın Ocak 2006 yılında Türkiye'ye yaptığı resmi ziyaret Tacik-Türk ilişkilerine yeni bir ivme kazandırmış ve söz konusu ziyaret sırasında Tacikistan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasında Dostluk İlişkilerinin Temel İlkeleeri hakkında Anlaşma imzalanmıştır. Yapılan görüşmeler sırasında taraflar, Uzun Vadeli Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Programı da dahil olmak üzere altı ortak belge imzalamışlardır.

Mayıs 2009 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Tacikistan Cumhuriyeti'ne resmi ziyareti gerçekleştirilmiş ve bu ziyaret sırasında iki ülke arasındaki kazanımların, erişimlerin ve neticelerin yüksek seviyesi belirtilmiştir. Bu ziyaret kapsamında her iki ülkenin ticari iş ortamlarının 400 temsilcisinin katıldığı ilk Tacik-Türk İş Forumu düzenlenmiştir. İki ülkenin girişimcileri karşılıklı işbirliği olanaklarını görüşüp değerlendirme fırsatına sahip olmuşlar ve bu da Tacikistan ve Türkiye arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin gelişmesine olumlu katkı yapmıştır.

2012 yılında yapılan üst düzey ziyaret sırasında Ankara'da Tacikistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İ. Rahman ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan arasında varılan anlaşma, karşılıklı işbirliği, ortak hedef ve amaçların gerçekleştirilmesinin kontrolü konularının ele alıp görüşülmesi mekanizmalarının iyileştirilmesine katkı sağlayan önemli bir başarı ve kazanım olarak teşkil etmiştir.

Bu aşamada, karşılıklı ilişkilerin günümüzdeki durumunu değerlendirerek, bunların gelişmesinin olduk-

İki ülke arasındaki ilişkilerde sağlam akdi ve hukuki temel oluşturuldu. 2017 yılı başı itibarıyla 65 ortak belge imzalandı. Bu anlaşmalarda ve sözleşmelerde, ticari ve iktisadi alan da dahil olmak üzere, hemen hemen her alandaki iki taraflı Tacik-Türk ilişkilerinin temel ilkeleri belirlendi.

ça yüksek dinamiğinin belirtilmesi gerekir. İki ülke arasındaki ilişkilerde sağlam akdi ve hukuki temel oluşturulmuştur, 2017 yılı başı itibarıyla 65 ortak belge imzalanmıştır. Bu anlaşmalarda ve sözleşmelerde, ticari ve iktisadi alan da dahil olmak üzere, hemen hemen her alandaki iki taraflı Tacik-Türk ilişkilerinin temel ilkeleri belirlenmiştir.

İyi niyete dayalı bir işbirliği söz konusu

Tacikistan ile Türkiye arasındaki ilişkilerin nitelik olarak iyi niyetli oldu-

ğunun, her iki ülkenin muhtelif bölgelerdeki uluslararası olayların, siyasi durumların değerlendirilmesindeki pozisyonları ve kavramsal yaklaşımlarının büyük ölçüde örtüştüğünün altının çizilmesi gerekir. Tarafların 21'inci yüzyılın meydan okumaları ve tehditleri, özellikle de uluslararası terörizm, aşırılıklar ve yasadışı uyuşturucu dolaşımına karşı mücadele ile ilgili resmi görüş açılarının yakınlığı ve fiilen örtüşmesi, bunun gibi diğer alanlarda işbirliği yapılmasına iyi bir temel teşkil etmektedir. İki ülke arasında sürekli siyasi temaslar tesis edilmiş, ülke başkanları ve hükümetlerin birçok ziyaretleri, parlamentoların heyetlerin teatisi gerçekleştirilmiştir.

Tacik-Türk iktisadi ilişkilerin, sosyal ve kültür alanlarında işbirliğinin, güvenlik konularında işbirliğinin, terör ve yasadışı uyuşturucu dolaşımı ile mücadelenin esas alanları ve yönleri bölgesel güvenlik konularında iki ülke arasındaki işbirliğinin önemi ile belirlenmektedir. Bununla birlikte, İslam Konferansı Kuruluşunun İktisadi ve Ticari İşbirliği Daimi Üst Kurulu kapsamında işbirliği Tacikistan ve Türkiye arasındaki ticari ve iktisadi işbirliğinin gelişmesinde önemli bir alan teşkil etmektedir.

Tacikistan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerde son yıllarda yoğunluk ve dinamiklik özellikleri dikkat çekmektedir. Bu durum kendisini, ekonomik ilişkilerin seviyesine de yansımaktadır. Son 10 yılda dünya ticaretinde belirgin bir yer edinen Türkiye; tekstil, turizm, inşaat gibi sektörlerde fiili lider olmuştur. Bu bağlamda, Tacik-Türk işbirliğinin genişletilmesi, Tacikistan'ın ekonomisi ve ticaretinin gelişimi için Türkiye'nin deneyim ve imkanlarının her türlü kullanılması konusunun, özellikle büyüme önem taşıdığını düşünmekteyim.

Gerçek potansiyel yakalanamadı

Tacikistan, tüketim ve yatırım malları ithal eden bir ülke olarak; tekstil, ofis ekipmanları, elektrikli ev aletleri, tarım makineleri, zirai kimyasal ilaçlar, inşaat - yapı malzemeleri, deterjanlar, tıbbi malzemeler ve gıda ürünleri gibi sektörlerde Türkiye için potansiyel bir pazardır. Tacikistan hemen hemen her alanda yatırımlar için açık bir ülkedir. Tacikistan Cumhuriyeti, özellikle meyve suları, sebzeler gibi konserve ürünle-

rinin hazırlanması ve üretimi için küçük işletmelerin kurulmasına ihtiyaç duymaktadır; pamuk, deri ve yün işleme, tekstil ve giyim, yarı hazır gıda ürünleri konserveler, bal için ambalaj ve paketleme ekipmanları, teknik ev eşyaları üretimi gibi alanlarda da işletmeler kurulması gerekiyor.

İki ülke arasında ticari ve iktisadi işbirliğinin geliştirilmesine yatırım yapan başlıca Türk şirketlerini; "Asya-Treyding & Şiping Ko., Age-Tekar, Kombayned-Age-Tekar, Misk İnterneşnl Ltd., Tekmaksan ve Central Asia Distribution olarak sıralayabiliriz. Tacikistan Cumhuriyeti'nde iki Türk inşaat şirketi 'ENKA' ve 'Özgün İnşaat Taahhüt ve İnşaat' faaliyet yürütmüş olup, şirket Duşanbe şehrinde beş yıldızlı 'Hyat Recensi' oteli ve iş merkezinin de yükleniciliğini yürütmüştür. Duşanbe şehrinde Vefa İş Merkezini inşa eden Özgün İnşaat, bu alanda önemli bir katkı sağlamıştır.

Bununla birlikte, karşılıklı ticaret ve ekonomik işbirliğinin etkinleşip gelişmesine ve sağlanan başarılarla rağmen, karşılıklı ticaretin hacmi iki ülkenin gerçek potansiyelini yansıtmamaktadır. İstatistik verilere göre 2016 yılında iki ülke arasındaki mal

alışverişi 315.1 milyon dolar olmuş ve bu da 2015 yılına kıyasla yüzde 18.9 oranında azaldı. Ticari ve ekonomik işbirliğinin gelişmesinde, tam kapasiteli olarak kullanılmayan büyük po-

tansiyel ve imkanlar mevcuttur; bunların hayata geçirilmesi her iki ülkenin refah düzeyinin yükselmesine ve ekonomik büyümeye katkı sağlayacaktır.

Турция была с нами в трудные для Таджикистана времена

НЕЪМАТУЛЛО ХИКМАТУЛЛОЗОДА Министр экономического развития и торговли Республики Таджикистан

Дипломатические отношения между Таджикистаном и Турцией были установлены 29 января 1992 года сразу же после официального признания Турецкой Республикой государственной независимости Республики Таджикистан. Однако после обретения независимости, Республика Таджикистан прошла сложный путь, который был связан с внутривнутриполитическим противостоянием, трудными поисками мира и достижения национального согласия. После установления мира и национального согласия в 1996 году активизировались экономические преобразования, ускоренно реализовывались меры по переходу национальной экономики на рельсы рыночных отношений, которые

способствовали дальнейшей активизации двустороннего сотрудничества между двумя нашими странами.

В тяжёлые для Таджикистана времена, Турция оказывала помощь Таджикистану, вносила вклад в социально-экономическое развитие республики. Турция являлась и продолжает оставаться одним из основных партнёров Таджикистана во внешней торговле и экономическом сотрудничестве. Из года в год росло количество взаимных политических визитов и контактов между нашими странами на различных уровнях.

Подписанное в апреле 1993 года Соглашение о торговом-экономическом сотрудничестве между Правительством Республики Таджикистан и Правительством Турецкой Республики заложило основу для установления и развития торгово-экономического взаимодействия между субъектами двух стран.

Madencilik, inşaat malzemeleri ve tarım sektörlerinde yatırım bekliyoruz

ŞAVKAT BOBOZODA

Tacikistan Cumhuriyeti Sanayi ve Yeni Teknolojiler Bakanı

Ekonomik kalkınmayı odağına koyan Tacikistan Cumhuriyeti, bilhassa sanayiye dayalı bir ekonomi için çalışmaktadır. Dolayısıyla ülkede sanayinin gelişmesine yönelik ilgili alt yapının oluşturulması, piyasa ekonomisinin geliştirilmesi için koşulların yaratılması, Tacikistan hükümetinin siyasi ve ekonomik öncelikli alanları olan yabancı yatırımların ülkeye çekilmesi ve uluslararası ticaretin geliştirilmesi konularında önemli adımlar attığını söyleyebilirim.

Maden sanayi önemli bir potansiyel barındırıyor

Ülkede siyasi istikrar ve güvenliğin olması, özel sektörün gelişmesine yönelik ilgili yasaların mevcudiyeti, uygun yatırım, coğrafya ve iklim koşullarının bulunması, doğal kaynakların ve yeraltı zenginliklerinin ulaşılabilir olması, pahalı olmayan ama kalifiye iş gücünün varlığı ülkemizde sanayinin gelişmesine ve ortak ülkelerle geniş bir düzlemde işbirliğinin organize edilebilmesine yardımcı olan belli başlı faktörlerdir.

Tacikistan'daki sanayinin geliştirilmesi sürecinde madencilik ve kömür sanayi, alüminyum ve inşaat malzemeleri sanayi, tarım ürünleri

üretimi ve işlenmesi, tekstil sanayii dikkat çeken alanların başında geliyor. Tacikistan'ın madencilik sektörü, uzun bir gelecekte sektörün gelişmesini sağlamaya yetecek miktarda mineral-hammadde kaynağına sahiptir. Geçmiş yıllardan farklı olarak ülke toprakları üzerinde hem maden cevherlerinin çıkartılması ve konsentratların üretildiği ilk işlemin gerçekleştirilmesi hem de bunların yeniden işlenmeleriyle ilgili faaliyetler muntazaman yürütülüyor.

Tacikistan-İngiltere ortak işletmesi ile kısa süre önce kurulan ve tamamlanmış cevherin çıkartılması, işlenmesi ve metalurji teknolojik döngüsünün gerçekleştirildiği, sektörün en büyük işletmelerinden biri olan Tacikistan-Çin ortak işletmesi Zarafşon bu alandaki karşılıklı işbirliğinin olumlu örneklerini oluşturuyor. Partnerlerle gerçekleştirilen etkin işbirliği sonucunda son yıllarda Tacikistan'da altın çıkarımı bir kaç kat arttı. Artık madencilik alanında birçok yabancı yatırımı ülkemizde gördüğümüzü rahatlıkla söyleyebilirim. Şu anda maden sanayi Tacikistan'ın toplam sanayisinin yüzde 25'ini meydana getiriyor. Tacikistan topraklarının yüzde 93,7'sinin dağlardan oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda ülkenin altın, gümüş, bakır, çinko, kalay, antimon dahil pek çok mineral yatakları bakımından zengin olduğu biliniyor.

Inşaat malzemeleri üretimi son yıllarda artış kaydetti

Tacikistan, yeterli kömür rezervlerinin bulunması sebebiyle kömür sanayiinde de oldukça iyi gelişim perspektifine sahip. Ülkenin farklı bölgelerine yayılmış olan büyük kömür rezervleri söz konusu. Mevcut 36'dan fazla kömür ocağı rezervinden sadece birkaç tanesi detaylı olarak incelendi. Birincil jeolojik keşif çalışmaları yapılmış, test çalışmaları ise sürdürülüyor. Uzmanların hesaplamalarına göre Tacikistan'da 4.3 milyar ton kömür rezervi bulunuyor. Günümüzde yılda 2 milyon ton kömür çıkartılmakta olup bu miktar henüz ülkenin kömür ihtiyacının karşılanması için yeterli

değil. Kömür rezervleri temel olarak kimya-teknoloji sanayinin geliştirilmesinde kullanılıyor.

Ülkede istikrarlı gelişim gösteren başka bir sanayi dalı da inşaat malzemeleri üretimi. Son birkaç yıl boyunca bu sektördeki gelişim temposu artış eğilimi gösterdi. Sadece çimento üretim hacmi yılda 200 bin tondan 2 milyon tona çıktı. Önümüzdeki iki yıl içinde çimento üretimi yılda 5 milyon tona ulaşacak. Şu anda üretilen çimento fiyat ve kalite bakımında Orta Asya'daki en cazip çimento olma özelliğine sahip. Öte yandan Tacikistan, büyük kuars kumu yataklarına sahip. Bu da cam sanayiine yatırım yapmak için uygun koşulların bulunduğu anlamına geliyor.

Külçe alüminyum üretimi yılda 400 bin tonu geçiyor

Öte yandan, alüminyum üretiminde mevcut olan büyük kapasite, Tacikistan içinde alüminyum ürünler üretimi yapılması için uygun zemin oluşturuyor. Yılda 400 bin tondan fazla külçe alüminyum üretimi yapan Tacikistan Alüminyum Fabrikası'nın (TALKO) imkanları dikkate alındığında Tacikistan Cumhuriyeti yüksek katma değeri olan alüminyum işleme sektörünün geliştirilmesini pek tabi arzu ediyor. Şu anda ülkemizde alüminyum kablo ürünleri, alüminyum kapı ve pencereler, alüminyum folyo, safalüminyum konusunda imatlara rastlamak mümkün. Fakat mevcut üretim, iç talebin karşılanması ve alüminyum ürünlerinde ihracatın yapılabilmesi için yeterli gelmiyor. Özellikle yatırımcılar için alüminyumun işlenmesi alanında özel, ek avantajlar söz konusu.

Pamukta vergi avantajları ile yatırımcı bekliyoruz

Tacikistan, pamuk üretimi ve işlenmesi konusunda da geniş imkanlara sahip. Şu anda üretilen 400 bin ton pamuk hammaddesinin sadece yüzde 15 ila 20'si ülke içinde tam olarak işlenebiliyor. Bu durum ülkedeki tekstil sanayinin geliştirilmesine yönelik yatırım projelerinin başlatılmasının ve hayata geçirilmesinin temelini oluş-

Hükümetimizin siyasi ve ekonomik öncelikli alanları olan yabancı yatırımların ülkeye çekilmesi ve uluslararası ticaretin geliştirilmesi konularında önemli adımlar atk. Bu konudaki yasal garantiler uygun yatırım ikliminin sunulmasını sağladı.

turuyor. Bu sektörde işbirliği yapılması için yıllık bin 500 ton'dan fazla olan ipek kozası üretimi de kayda değer bir imkan sunuyor.

Pamuk ve ipeğin tam olarak işlenmesi alanına yatırım yapacaklar için özel vergi ve gümrük avantajlarının öngörüldüğünü belirtmek isterim. Örneğin, pamuk ve ipek ipliği tüm evreleriyle işleyerek, mamul mal üretmek üzere yeni kurulan işletmelerin doğrudan kendi ihtiyaçları için ülkeye getirecekleri mallar gümrük vergisinden ve katma değer vergisinden muaf tutuluyor.

Tarımda, tüketici ülke konumundan artık çıktık

Tarım ürünleri işleme sektörü de ülkemizde önemli bir potansiyele sahip. Son yıllarda bahçecilik ve bağıcılığın gelişimi Tacikistan'ın ihracat potansiyelinin artmasına hatırı sayılır oranda katkı sağladı. Tacikistan, son dönemde tarım arazilerini genişletmek, hayvancılık ve tavukçuluğu geliştirmek suretiyle tüketici ülke konumundan mamul mal ihracatçısı bir ülkeye dönüştü. Bu bağlamda, tarım ürünlerinin saklanması, işlenmeleri ve ambalajlanmaları için özel altyapının oluşturulması ve geliştirilmesi amacıyla ülkeye yatırımların, modern teknolojilerin ve ekipmanların cezbedilmesi zorunluluğu bulunuyor.

Yatırımcı için kapsamlı garantiler sunuyoruz

Yanı sıra ülkemizde yılda 7 bin ton yün üretiliyor fakat bunun sadece

yüzde 20'si ülke içinde tüm süreçleriyle işlenebiliyor. Ayrıca ülkede üretilen 1.5 milyon adetten fazla küçük ve büyük baş hayvan derisi de bu alanda partnerlerle ortak işbirliği yapılması için geniş imkanların mevcut olduğunu gösteriyor. Tarımda kullanılan makinelerin, üretim-teknolojik ekipmanların ve bunların yan parçalarının ülkeye sokulmaları halinde, mevcut yasalara uyarınca bunlardan katma değer vergisinin alınmadığını hatırlatmak isterim.

Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti kumaş, kap-kacak, halı, mücevherat üretimine ve daha pek çok alana yö-

nelik olarak halk el sanatlarının, halk sanatçılarının ve zanaatkarların eserlerinin geliştirilmesine de önem veriyor. Mevcut yasalarla özel mülkiyetin, elde edilen gelirin ve diğer gelirlerin serbestçe transfer edilmesi, ekonomik faaliyetlerin dokunulmazlığı konuları dahil gerekli garantilerin listesi belirlenmiştir ve ayrıca yerli ve yabancı yatırımcılar için tek bir ekonomik rejim oluşturulmuştur.

Tacikistan yasaları yatırımcılar için geniş bir garantiler ve avantajlar sistemi öngörmektedir. Bu cümleden olarak, yabancı yatırımcılara gerçekleştirdikleri yatırımları ve üretim fa-

aliyetleri sonucunda yasal yollarla elde ettikleri yabancı döviz gelirlerini ve kazandıkları maaşlarını serbestçe yurt dışına transfer etme hakkı da garanti edilmektedir.

Tacikistan Cumhuriyeti'ne mal varlığı ve yatırım olmak üzere dokümantal veya elektronik ortamda yazılım olarak bilgi getiren yatırımcı, yatırım faaliyeti sona erdikten sonra belirtilen bu mal varlığını ve bilgiyi Tacikistan Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak herhangi bir engelle karşılaşmaksızın Tacikistan Cumhuriyeti toprakları dışına çıkartma hakkına sahiptir.

Bundan başka, yeni kabul edilen Yatırım Anlaşmaları Hakkındaki Kanuna uygun olarak büyük yatırımcılar devletten ek avantajlar ve garantiler alma imkanına kavuşmuşlardır. Ek avantajlar sağlanması amacıyla ülkede dört serbest ekonomik bölge oluşturulmuş olup, buralarda faaliyet yürütenler sosyal vergi ve özel şahıslardan alınan gelir vergisi hariç Tacikistan Cumhuriyeti yasalarınınca belirlenmiş olan tüm vergilerden muaftırlar. Tüm bunlar genel olarak partnerlerimizle karşılıklı yarara dayalı işbirliğinin geliştirilmesi için uygun bir zemin teşkil etmektedir.

Мы ожидаем инвестиции в отраслях горнодобывающей промышленности, строительных материалов и сельского хозяйства

ШАВКАТ БОБОЗОДА / Министр промышленности и новых технологий Республики Таджикистан

Республика Таджикистан придает большое значение экономическому развитию страны. Ключевую роль в этом процессе играет промышленность. Принимая во внимание это положение, с целью создания направленной на развитие сектора соответствующей инфраструктуры и

условий для развития рыночной экономики правительство Таджикистана предпринимает необходимые меры по привлечению иностранных инвестиций в политически и экономически приоритетные области и развитию международной торговли. Такие факторы, как наличие политической стабильности и безопасности в стране, наличие соответствующих законов для развития частного сектора, надлежащие инвестиции, наличие географических и климатических

условий, доступность подземных богатств и природных ресурсов, наличие дешевой квалифицированной рабочей силы в нашей стране, являются основными факторами, которые помогают развитию промышленности страны и организации широкого сотрудничества со странами-партнерами.

Учитывая особенности страны, в процессе развития промышленности в Таджикистане важнейшее значение приобретают такие отрасли, как добыча полезных ископаемых и

угольная промышленность, алюминиевая промышленность и производство строительных материалов, производство и переработка сельскохозяйственной продукции, текстильная промышленность и т.д. По сравнению с предыдущими годами на регулярной основе проводятся мероприятия как по добыче руды на территории страны и реализации первичного процесса производства концентратов, так и по их вторичной переработке.

Türkiye, 1992 yılında bağımsızlığını ilan eden Tacikistan'ı ilk tanıyan ülkelerin başında geliyor.

İki ülke arasındaki ilişkilerin uzun vadeli ve karşılıklı yararaya dayanan işbirliği çerçevesine geliştirilmesini istediklerini aktaran Tacikistan Cumhuriyeti Ticaret Odası Başkanı ve Türkiye Tacikistan İş Konseyi Eş Başkanı Şerif Said, Tacikistan'da yabancı yatırımlar yapılması için elverişli koşullar oluşturulduğuna dikkat çekti. Türkiyeli kamu kurumlarının ve özel sektörün bu ortamdan kapsamlı olarak yararlanmaları gerektiğini kaydeden Said, "Ortak sergiler ve fuarlar, iş forumları ile konferanslar, Tacik-Türk ilişkilerinin olumlu ve kârlı yönlerde aktivasyonunun kilit unsuru olacak" dedi.

"Yatırım ve ortaklıklar için Tacikistan gerekli şartları sağladı"

Tacikistan Hükümeti'nin, Türkiye ile uzun vadeli ekonomik ilişkilerin genişlemesinin aktif bir destekçisi olduğunu belirten Şerif Said, bu durumun ülkenin dış politikası ile de uyumlu olduğunu söyledi. Tacik-Türk İş Konseyi'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2003 yılında gerçekleştirdiği ziyarette kurulmasının kararlaştırıldığını belirten Said, konseyin geleceğe yönelik olarak işbirliği içinde çalışmayı teşvik ettiğini bildirdi.

Konseyin, yeni bir vizyonu ortaya çıkaracak bir düzlemde hareket ettiğini belirten Şerif Said, "İş konseyi, yeni ortak projelerin oluşturulması için bir platform teşkil ederek, ekonominin reel alanlarında işbirliğinin yeni bir vizyonunun ortaya çıkmasını sağlayacak. Konseyde, tarafların Tacikistan ekonomisinin üretim sektörlerinde ortak şirketler kurulmasına hazır oldukları teyit edilerek, ülkenin bölgesel öneme sahip olan, enerji, ulaşım-iletişim altyapısının inşası ve ye-

niden inşası (rekonstrüksiyonu) ile ilgili projelerin gerçekleştirilmesinde Türk tarafının iştirakinin önemi belirtildi" diye konuştu.

Türkiye'nin aynı zamanda

Tacikistan'ın önemli ve büyük bir ticaret ortağı olduğunu ve bu işbirliğini genişletmek için tarafların karşılıklı gayretleri bulunduğuna dikkat çeken Said, karşılıklı iş heyetlerinin teatisi ile somut işbirliği alanlarının oluşturulmasının halkların çıkarlarına hizmet edeceğini dile getirdi.

Yürütülen aktif dış ticaret politikasının, Türkiye-Tacikistan yakınlaşmasına katkıda bulunacağını dile getiren Şerif Said şunları aktardı: "Bizim ülkelerimiz arasındaki ekonomik işbirliğinin çeşitlendirilmesi için ortak çaba sarf etmemiz, mal alış verişi hacimlerinin ve yabancı yatırımların ülkelerimiz ekonomisine akışının arttırılması için şansları kullanmamız gerekiyor. Aynı bölgenin temsilcileri olarak, birbirimizi iyi anlıyoruz. Bu nedenle; ticaret, enerji, sanayi, ulaştırma, haberleşme, tarım, doğal kaynakların geliştirilmesi alanlarında mevcut potansiyeli en iyi şekilde değerlendirmemiz gerekiyor. Tacikistan'da ortak faaliyetler için

birçok alan var ve insan kaynaklarını ekonominin kaynakları ile birleştirebilirsek geniş kapsamlı bir ortaklık için eşsiz bir fırsat oluşacaktır."

İşbirliği için şartlar sağlandı

Tacik-Türk Ticari ve İktisadi İşbirliği Hükümetlerarası Komisyonu tarafından ülkeler arasında çeşitli alanlarda işbirliği yapılması için geniş kapsamlı olanaklar sağlandığının altını çizen Şerif Said, bugüne kadar bu kapsamda sekiz toplantı yapıldığı bilgisini verdi. Komisyonun, Tacikistan ve Türkiye arasındaki ticari ve iktisadi işbirliğinin sözleşme ve hukuk temelinin güçlenmesine, enerji, ulaşım ve inşaat alanlarında işbirliğine, vize sorunlarının çözülmesine katkıda bulunduğuna dikkat çeken Said, "Tarımın geliştirilmesi karşılıklı ilişkilerimizde önemli bir yere sahip. Pamuk sektöründe Türkiye ile işbirliği dinamik şekilde gelişiyor. Türkiye Tacikistan'da pamuk sektöründe Türk deneyimlerinin kullanılıp uygulanması ve Türk

sermayesinin katılımının sağlanması yoluyla serbest ekonomik bölgeler oluşturulmasında işbirliğinin geliştirilmesini planlıyor” diye konuştu.

Tacikistan, Türk yatırımcıları için ilgi odağı

Tacikistan pazarının Türk yatırımcılar açısından büyük ilgi odağı olduğu bilgisini veren Şerif Said, Türkiye ile ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesinin Tacikistan için son derece önemli olduğunu, 25 yıl sonra iki dost ülke arasındaki uzun vadeli işbirliğinin sonuçlarının son derece olumlu ve pragmatik olduğunu kaydetti.

“Tacikistan Cumhurbaşkanı İmamali Rahman’ın çabaları ile bugün girişimcilerin kendilerinin büyümesi, işini güvenli olarak planlaması, mülkiyet haklarının korunması, seviyesinin yükseltilmesi için de gerekli şart ve koşullar mevcut” diyen Şerif Said, bu kapsamda vergi yükünün azaltılması, idari engellerin giderilmesi alanında devlet tarafından alınan önlemlerin buna yardımcı olduğunu belirtti.

Yabancı yatırımcılar açısından, zengin doğal kaynaklar, Avrupa-Asya geçiş koridorunda bulunması sebebiyle Tacikistan’ın önemli bir potansiyel teşkil ettiğine dikkat çeken Said, “Bu koşullar, yabancı yatırımcılara Tacikistan’ı, çağdaş yüksek teknoloji üretimlerin organizasyonu, ortak girişimcilik formlarının, üretim işbirliğinin oluşturulması için yatırımlar yapmaya uygun bir ülke olarak bakmalarını mümkün kılmaktadır” dedi.

Said, Tacikistan’da ‘Sugd’, ‘Panç’, ‘Dangara’, ‘İşkoşim’ olmak üzere, dört serbest ekonomik bölge bulunduğunu ayrıca turizmin de işbirliğinin önemli bir alanı olduğunu dile getirdi.

Tacikistan, 10 reformcu ülkeden biri

Tacikistan Cumhuriyeti’nin enerji bağımsızlığı ve gıda güvenliği konusuna büyük önem verdiğini söyleyen Şerif Said, Dünya Ticaret Örgütü kurallarının uygulanması yanı sıra Uluslararası Ticari Tahkim Enstitüsü’nün kurulmasının da ticaretin artırılması için önemli imkanlar sunduğunu kaydetti.

Elverişli girişimcilik ikliminin ve iş ortamının oluşturulması ve yurtdışından yatırımlar yapılmasının sağlanması için hükümetin tutarlı ve istikrarlı bir şekilde ekonomik reformlar gerçekleştirdiğini dile getiren Said, bu sayede Tacikistan’ın önde gelen 10 reformcu ülke listesine

girdiğini anlattı.

2004 yılından itibaren, ticaret ve iş çevrelerinin her yıl yapılan toplantılarında, iş forumlarında, ticaret ve ekonomi, güvenilir iş ortaklarının aranması, ortak şirketler kurulması, yabancı yatırımların ülkeye çekilmesi gibi geniş bir yelpazeyi kapsayan Tacik-Türk iş diyalogunun güçlendirilmesi konularının görüşülüp değerlendirilmesi konulu çalışma diyalogunun yürütüldüğünü hatırlatan Şerif Said, Türkiye’nin dünya ticaretinde, inşaat sektöründe, tekstil üretiminde ve turizm işinde önemli bir yer işgal ettiğini kaydetti. Said, “Bu bağlamda, Tacik-Türk işbirliğinin geliştirilmesi, Türkiye’nin deneyim ve potansiyelinin Tacikistan’ın iktisadi gelişimi ve karşılıklı ticaretin geliştirilmesi için kullanılması konuları özellikle güncel hale geliyor. Biz Türk şirketlerinin enerji, ulaştırma, altyapı tesisleri ve inşaatlarında, tekstil, gıda sanayisinin, inşaat endüstrisi, eczacılık, sağlık, turizm alanlarının geliştirilmesinde, ticaret ve iş kadrolarının eğitimi alanlarında daha kapsamlı yer almalarını arzu ediyoruz” dedi.

80 Türkiyeli şirket tescil edildi

Tacikistan’da halen, ticaret, tekstil, poligrafi, konut, otel ve AVM gibi alanlarda faaliyet gösteren 80 Türkiyeli şirketinin tescil edildiğine değinen Şerif Said, “Türkiye şirketleri Duşanbe’de beş yıldızlı Hyatt Regency Dushanbe, Türkiyeli inşaatçılar tarafından inşa edilen Vefa Center İş Merkezi gibi büyük tesislerin inşaatında genel yüklenici olarak yer aldı. Tacikistan’ı Çin Halk Cumhuriyeti ile bağlayan “Duşanbe-Kulyab-Murgab-Kulma-Karakorum” stratejik otoyolun inşa edilmesine ilişkin ihaleyi ise Türk Şirketi ‘Entes’ kazandı. Tacikistan’da yolların inşa edilmesinde de ‘Tekar Teknik Araştırma Limited Şirketi’ yer aldı” şeklinde konuştu.

Önde gelen Tacik şirketlerinin ve Türkiye’nin ihracatçılarının 150 temsilcisinin katılımıyla Duşanbe’de 20 Mayıs 2016 tarihinde gerçekleştirilen iş forumunun sloganının “En iyi ticari iş, ilerleme ve gelişme adına yapılan ticari iş” şeklinde olduğunu hatırlatan Şerif Said; bu toplantıda tekstil, gıda, elektrik, deri, ayakkabı sanayisi gibi alanlarda ortak yatırım projelerinin görüşüldüğü bilgisini verdi.

«Tacikistan, Türkiye’ye yatırım için uygun bir ülke olarak bakmalarını mümkün kılmaktadır»

«Dolgosrochnoe sotrudnichestvo prineset bolşuuyu polşzuuyu Tacikistanu i Turcii.» В Таджикистане созданы благоприятные условия для вложения зарубежных инвестиций и в связи с этим наступило время того, чтобы государственные структуры и частный сектор Турции в полной мере использовали эту возможность. Проведение совместных выставок и ярмарок, бизнес форумов и конференций, станут ключевым элементом активизации таджикско-турецких отношений по выгодным направлениям. Деловой совет является платформой для создания новых совместных проектов и обеспечит новое видение дальнейшего взаимодействия в реальных сферах экономики. Особое значение необходимо придать установлению тесных контактов предпринимателей двух стран.

Подтверждена готовность сторон в создании совместных предприятий в производственных секторах таджикской экономики, обозначена важность участия турецкой стороны в реализации проектов, связанных со строительством и реконструкцией энергетической, транспортно-коммуникационной, инфраструктуры страны, имеющей региональное значение. Турция является крупным торговым партнером Таджикистана. Это подтверждение доверия турецкого бизнеса к нашей стране. ТПП РТ стремится активизировать таджикско-турецкие отношения путем увеличения бизнес - каналов с Турцией, охватывающих такой широкий диапазон как торговля, экономика, инвестиции, инфраструктура, наука, инновации.

Diplomatik ilişkilerin 25'inci yılında iki ülkenin işbirliği artarak devam ediyor

MAHMADALİ D. RAJABIYON

Tacikistan Ankara Büyükelçisi

Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkiler, Tacikistan Cumhuriyeti'nin dış siyasetinde önemli yere sahip olup, işbirliğimizin her alanda daha da ilerletilmesine yönelik güçlü bir irade mevcuttur. İki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler, Türkiye'nin Tacikistan'ın bağımsızlığını ilk tanıyan ülkelerden birisi olma özelliğiyle 1992 yılından bu yana devam etmekte olup, bu yıl 25'inci yılını doldurduk. İlk etapta kısa sayılabilecek zaman diliminde, iki ülke arasındaki ilişkilerde kayda değer olumlu sonuçlar alınmıştır.

Karşılıklı destek söz konusu

İki ülke ilişkileri, sağlam bir güven ortamında, yeterli siyasi ve hukuki alt yapı ile karşılıklı ekonomik işbirliğimizin gelişimini sağlamaya uygun hale getirilmiştir. Tacikistan ve Türkiye; Birleşmiş Milletler ve alt kuruluşları, İslam İşbirliği Teşkilatı, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı gibi uluslararası kuruluşlarda iyi bir işbirliğiyle, karşılıklı olarak birbirlerine destek vermektedirler. Tacikistan bağımsızlığı boyunca ülkeler arasında işbirliğinin gelişim süreci ve yapıcı işbirliğinin sürdürülebilirliğinde, başta liderler olmak üzere karşılıklı ziyaretlerin önemli etkisi olmuştur.

Bu süreçte Tacikistan Barış ve Ulusal Birlik Kurucusu-Millet Lideri Tacikistan Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon'un 16-18 Aralık 2012 tarihli Türkiye'ye son resmi ziyareti ile ikili ilişkilerimize önemli ivme kazandırdı. Tacikistan Cumhuriyeti, karşılıklı ziyaretler çerçevesinde imzalanan ikili anlaşmaların tamamının hayata geçirilmesi adına üzerine düşen görevi yapmaya azimli olduğunu ve gerekli hassasiyeti gösterdi. İki ülke ilişkileri parlamenter bazında da gelişerek güçlenmekte olup, 2000 yılından beri faaliyette olan Parlamentolararası Dostluk Grubu'nun da bu sürece önemli katkı sağladığını söyleyebiliriz.

Taslak aşamasında 20 anlaşma var

Bugüne kadar iki ülke arasında işbirliğinin gelişmesine bağlı olarak 65 anlaşma ve işbirliği belgesi imzalanmış olup, bunlar: siyasi, ekonomik, eğitim, kültür, sosyal ve beşeri alanlarda kendisini göstermiştir. Halen taslak aşamasında ise 20 civarında ikili anlaşma ve belge bulunuyor. Son yıllarda, her iki taraf da sahip olduğu ticaret yapısı ve hacmini artırmak adına yoğun çaba gösterirken, Türkiye bu noktada Tacikistan'ın en önemli ticaret ortaklarından biri olmaya

devam edecek.

2013 yılına kadar geçen döneme ilişkin karşılaştırmalı analiz gösteriyor ki iki ülke işbirliğinin gelişmesi yüksek potansiyel sahip olup, 650 milyon dolarlık rakam, iki ülke arasında ticari ilişkiler yönünden yeterince umut verici sayılabilir. Türkiye Tacikistan'ın önemli ortağı olarak alüminyum yarı mamulü ve pamuk ithal ederken, Tacikistan'a muhtelif gıda ürünleri, hazır giyim ve kimyasal ürünler satıyor. Son yıllarda Tacikistan'daki Türk yatırımlarında da dikkat çekici artış göze çarpıyor. Türk yatırımcıları tarafından 2007-2016 yıllar arasında yaklaşık 146 milyon dolar sermaye girişi olurken, bu alanda işbirliğinin geliştirilerek sürdürülmesi için uygun koşullar mevcut.

TİKA'nın desteği büyük

Diğer taraftan, iki ülke arasında ekonomik, sosyal ve kültürel bağların güçlendirilmesi amacıyla TİKA Düşünce Programı Koordinatörlüğü çalışmalarını başarıyla yürütüyor. TİKA aracılığıyla Tacikistan'da onlarca proje, yaklaşık 40 milyon dolar destekle hayata geçirildi. Tacikistan ekonomisine en önemli yatırım alanlarından biri de ülkenin hammadde kaynaklarını işlemek amacıyla ortak

işletmelerin kurulması oldu. Gerek Türk girişimcilerinin yatırımları gerekse ortak sermaye ile yapılan yatırımlar kapsamında şu an 90 civarında şirket faaliyet gösteriyor.

Tacikistan bu dönemde, kardeş ülke Türkiye ile ortak fabrikalar kurarak, altın, mineraller, pamuk işleme, alüminyum, halı dokuma ve diğer alanlarda üretim yapmayı hedefliyor. Tarımda da iki ülke arasındaki işbirliği artık olumlu eğilimler kazandı. Ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi konusunda, ulaşım ve iletişim ağları alanında uygun işbirliğinin kurulmasının daha iyi katkıda bulunacağını umuyoruz. Türkiye Cumhuriyeti ile ikili kargo taşımacılığı ve transit taşımacılık alanı oldukça iyi durumda. Bugün, diğer ülkelere gelen kargo taşımacılığı ile Türkiye'nin topraklarından Tacikistan'a ve Tacikistan'dan diğer ülkelere uzanan taşımacılık kayda değer bir seviyeye geldi. Türk özel şirketleri Tacikistan Cumhuriyeti topraklarında yol ve inşaat projelerine katıldı.

Türkiye, vatandaşlarımız için dünya açılan bir kapı niteliğinde

Bugün itibarıyla Tacikistan Cumhuriyeti hava iletişim alanındaki işbirliğinin düzeyinden çok memnun. Ta-

cikistan ile Türkiye arasında 10 Eylül 1995 tarihinde Duşanbe'de Hava Ulaştırma Anlaşması (HUA) imzalandı. THY ve Somonair İstanbul-Duşanbe güzergahında haftada altı frekans tarifeli sefer düzenleniyor ki bu ilişkilerin geliştirilmesi ve ticari olanakları vatandaşlar için uygun hale getirmesi yönünde oldukça önem taşıyan bir gelişme. Bu bağlamda Türkiye, Tacikistan vatandaşları için dünyaya açılan bir kapı niteliği kazandı.

Öte yandan, sağlık sektöründe iki ülke arasında işbirliği gelişmekte olup, şu anda yedi Türk ilaç şirketinin mümesilliği ve 33 çeşit ilaç türü Tacikistan Cumhuriyeti'nde kayıt altına alındı.

Ayrıca Tacikistan'ın en çok önem verdiği ve hükümetimizin üç stratejik ana hedefinden olan enerji bağımsızlığını elde etmek, uluslararası ticaret yollarına ulaşım sorununu ortadan kaldırmak ve gıda sağlığı gibi alanlarda Türkiye'nin yatırımlarını değerli buluyoruz. Aynı prosedür, karşılıklı ve yararlı işbirliği içinde yeni teknolojileri kullanarak Türkiye Cumhuriyeti'nde olduğu gibi tarım ürünleri, inşaat, hafif sanayi ve gıda işletmelerinin oluşturulmasında, serbest ekonomik bölgeler için ortak yatırım projelerinin uygulanması yönünde ekonomik yapılar ve tarım açısından yürütülüyor. Tacikistan serbest ekonomik bölgelerinin geliştirilmesi yönünde Türkiye'nin deneyimleriyle yakından ilgileniyor.

Buna ilave Tacikistan Cumhuriyeti bağımsızlığı döneminde yatırım ortamını iyileştirerek, yatırımları daha cazip hale getirmek amacıyla işbirliğine yönelik sektörlerdeki mevzuatı haffletti. Başta Mevlana Celalettin-i Rumi olmak üzere büyük düşünürler ve değerli evrensel şahsiyetlerden güç alan bir kültürün mirasını paylaştığımız Türkiye ile özel yakınlığımız bulunmaktadır. İki ülke halkları arasındaki tarihi, kültürel yakınlıklar ve karşılıklı samimi hislerimiz, ilişkilerimizin temelini oluşturmaktadır. Bu mirastan çeşitli alanlarda işbirliğinin daha da geliştirilmesi ve çıkarları için etkili bir şekilde kullanılması gerekir. Bu fırsattan yararlanarak dost ülkesi, Türk işadamlarını iki tarafın da yararına dayalı işbirliklerin sağlanması amacıyla Tacikistan'a davet ediyoruz. Büyükelçilik olarak biz de bu tür konularda gereken işlemleri yapmaya hazır durumdayız.

25-летие дипломатических отношений и поступательное развитие сотрудничества

MAHMADALI D. RAJABIYON

Посол Республики
Таджикистан в Анкаре

Турецкая Республика занимает приоритетное место во внешней политике Республики Таджикистан, и отношения между государствами и по сей день продолжают развиваться в различных областях двустороннего сотрудничества. Турция являлась одной из первых стран, признавших независимость Республики Таджикистан 29 января 1992 года. В начале этого года исполнилось 25 лет с момента установления дипломатических отношений между нашими странами, и отрядно отметить, что за этот сравнительно короткий исторический период был достигнут ряд значительных результатов и достижений.

Экономические и торговые связи являются важным аспектом двустороннего сотрудничества. Турция является одним из наиболее важных торговых партнеров Таджикистана, и обе страны имеют большой потенциал для дальнейшего расширения торгово-экономического взаимодействия и увеличения объемов товарооборота.

Анализируя сферу инвестиционного сотрудничества, следует отметить, что турецкие инвестиции в Таджикистане

имеют динамику роста, в частности, это касается последних лет. Объем инвестиций Турции в экономику Таджикистана в период с 2007 по 2015 годы составил 146 млн. долларов США, что позволяет с уверенностью говорить о благоприятных возможностях для его расширения.

Инвестирование в реальный сектор экономики Таджикистана и создание совместных предприятий на основе местного сырья являются одними из приоритетных направлений сотрудничества между государствами. При участии турецкого, а также совместного капитала на территории Таджикистана было основано около 90 компаний, действующих в различных областях экономики. Открытие завода по производству безалкогольных напитков в Республике Таджикистан компанией «Coca-Cola İçecek A.Ş» в 2015 году является показательным примером успешного экономического сотрудничества между двумя странами.

Наряду с этим, Таджикистан заинтересован в продолжении двустороннего сотрудничества по созданию совместных предприятий с Турцией в области переработки хлопка, алюминия, кожи, производству ковров ручной работы, переработке золота в готовый продукт.

Вместе с тем, Таджикистан также направляет внимание на привлечение турецких инвестиций в реализацию трех стратегических целей Правительства, а именно - достижения энергетической независимости, выход из коммуникационного тупика и обеспечение продовольственной безопасности.

После достижения независимости Республике Таджикистан удалось усовершенствовать законодательство страны в области инвестиций и обеспечить благоприятный инвестиционный климат, предусмотрев льготы в области налогообложения и таможенных тарифов для иностранных инвесторов.

В завершении хотелось бы отметить сферу культурного сотрудничества между Таджикистаном и Турцией, простирающегося из глубины истории. Два государства имеют общее культурное наследие, которое тесно связано с именем великого ученого и личности мирового масштаба Мевланы Джелалидина Балхи. Историческая и культурная общность народов двух стран создает благоприятный фундамент для дальнейшего развития отношений. Важно, чтобы это общее наследие было и далее эффективно использовано в интересах двух государств и их народов.

Doğal kaynak zengini Tacikistan yatırımcıya geniş fırsatlar sunuyor

ALİ RİFAT KÖKSAL

Türkiye Cumhuriyeti Duşanbe Büyükelçisi

Halkların birbirini yakından tanıdığı, ilişkilerin temelinde tarihi ve kültürel bağların bulunduğu bir ülkede görev yapmaktan mutluluk duyuyorum. Mevlana Celaleddin Rumi gibi evrensel şahsiyetlerden güç alan ortak bir kültür mirasını paylaşıyoruz. Halklarımızın tarihi ve kültürel bağlardan güç alıyor. Tacikistan'ı 16 Aralık 1991'de ilk tanıyan ülkelerden biri olduk. 29 Ocak 1992'de de diplomatik ilişki tesis ettik. Bu yıl ilişkilerin 25'inci yılını kutluyoruz.

Tacikistan 1992-1997 arasında ağır bir iç savaş dönemi yaşadı. Birçok ülke Tacikistan'ı terk ederken biz büyükelçiliğimizi kapatmadık. Tacikistan ile ilişkilerimiz mükemmel düzeyde olup, bizi meşgul edecek herhangi bir sorunumuz bulunmuyor. Özellikle Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) kanalıyla yürütülen mali destek ve karşılıksız yardımlarımız kayda değer bir boyuta erişti. Bu yeterli mi? Hayır. Mevcut durum gerçek potansiyeli yansıtmıyor. Ticaret hacmini ve yatırımları artırmak önceliklerimiz arasında yer alıyor. Tacikistan yabancı işadamı ve yatırımcıya kucak açan bir ülke konumunda bulunuyor. Buradan görebildiğimiz kadarıyla, dış ticaret hacminin artmasında asıl zorlayıcı unsur, ülkelerimiz arasındaki ulaştırma ve taşımacılık imkânlarının yetersizliğidir.

Ayrıca, kültürel alandaki işbirliği-

nin ikili ilişkilerimizin önemli bir boyutunu oluşturduğunu ve bu alanda şimdiye kadar önemli bir mesafe kat edildiğini söyleyebilirim. Diplomatik ilişkilerin tesisinin 25'inci yılı olduğu hususunu da dikkate alarak, 2017 yılının kültür yılı olması gayretindeyiz. Sergi, Türk yemekleri sunumu, defile gibi farklı unsurlarla desteklenmiş Türk Haftası düzenlemek arzusundayız. Keza Türk filmlerinin yakın ilgi gördüğünü göz önüne alarak Türk Film Haftası da projelerimiz arasında yer alıyor. Ortak kültür mirasımız Mevlana Celaleddin Rumi'yi de çeşitli etkinliklerle anmak istiyoruz.

Turizm konusuna gelince, Türkiye, Tacik halkı için önemli bir turizm destinasyonu olma yolunda. 2015 yılında 32 bin Tacik turist Türkiye'ye geldi. Diğer taraftan, son yıllarda dünyada turizm sektörünü en fazla geliştiren ve bu alanda önemli potansiyele sahip ülkelerden biri olan Tacikistan'ın Türk halkı tarafından yeterince tanındığını maalesef söyleyemiyoruz. Karşılıklı turistik ziyaretlerin artmasının ikili ilişkilerimizin diğer alanlarının gelişmesine de önemli katkılar sağlayacağını düşünüyorum. Türk Hava Yolları ve Somon Air'in iki ülke arasında doğrudan sefer yapıyor olması bize bu potansiyeli kullanma imkanı veriyor.

Güvenlik alanında işbirliği yoğun bir şekilde yürütülüyor

Öteyandan, iki ülke arasında güvenlik alanındaki işbirliği, çeşitli mekanizmalar aracılığıyla yoğun bir şekilde yürütülüyor. Türkiye ve Tacikistan'ın uluslararası terörizm ve aşırıcılıkla mücadele konusundaki görüşleri ve uluslararası alandaki faaliyetleri önemli ölçüde örtüşüyor. Bu çerçevede, terörizm ve aşırıcılıkla uluslararası işbirliği olmadan etkin bir şekilde mücadele etmenin mümkün olmadığını düşünüyoruz. Ülkelerimizin yakın geçmişteki tecrübeleri güvenlik alanında birbirimizi daha iyi anlamamızı sağlıyor. Türkiye ve Tacikistan yakın tarihlerde başarısız darbe girişimleri atlattı.

Ülkemizdeki anayasal düzeni siyah zoruyla değiştirmeye çalışanlara

Tacikistan'ın kendi ülkesinde müsadde etmediğini memnuniyetle müşahede ediyoruz. Yetkililerle gerçekleştirdiğimiz temaslarda ve uluslararası platformlarda, kendi gizli hedefleri doğrultusunda şeffaf olmayan bir şekilde örgütlenen ve gerekli gördüğü zaman yasa dışı yollara ve şiddet-

te başvurmadan çekinmeyen FETÖ terör örgütünün sadece Türkiye için değil, dünyadaki tüm ülkeler için tehdit oluşturduğunu altını çizerek vurguluyoruz. Sonuçta, sıcak ilişkiler içinde olduğumuz Tacikistan'a işadamlarımız ve yatırımcılarımızı davet ediyoruz.

Богатый природными ресурсами Таджикистан предлагает инвесторам большие возможности

АЛИ РИФАТ КЁКСАЛ / Посол Турецкой Республики в Душанбе

Я счастлив работать в стране, народ которой хорошо знаком с моим народом. Отношения между нашими народами базируются на исторических и культурных связях. Мы разделяем общее культурное наследие, опирающееся на такие универсальные личности, как Мевляна Джалаладдин Руми. Наши народы черпают силу из своих исторических и культурных отношений. Мы стали одной из первых стран, признавших независимость Таджикистана 16 декабря 1991 года. 29 января 1992 года между нашими странами были установлены дипломатические отношения,

25-летие которых мы отмечаем в этом году. С 1992 по 1997 год Таджикистан пережил трудный период гражданской войны. Многие

страны покинули Таджикистан, но наше Посольство продолжало свою работу. Наши отношения с Таджикистаном на превосходном уровне, у нас нет никаких проблем. Естественно, что моя первоочередная задача

как Посла Турции в Таджикистане состоит в том, чтобы сохранить существующие теплые отношения, а кроме того продвинуть их на шаг вперед. Что касается торгово-экономических отношений, Турция занимает первое место в экспорте Таджикистана. А в общем объеме внешней торговли Таджикистанами занимаем четвертое место. Мы так же занимаем значительное место и в процессе вложения инвестиций. Кроме того, на сегодняшний день турецкие подрядные фирмы взяли на себя обязательства по осуществлению в Таджикистане проектов на сотни миллионов долларов США.

SUGHD Serbest Ekonomik Bölgesi kapılarını yabancı yatırımcıya açıyor

Sanayi ve ticaret sektörlerinin, bir ülkenin kalkınmasını destekleyen en önemli unsurlar olduğu perspektifinden hareket eden Tacikistan yönetimi, bu vizyon doğrultusunda ülke genelinde serbest ekonomik bölgeler oluşturmaya başladı. Tacikistan Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon'un konuşma ve mesajlarında ifade ettiği gibi; ekonomiyi geliştirmek, ekonominin çeşitli sektörlerine yabancı yatırımcı çekmek ve Tacikistan'ın ihracat potansiyelini artırmak amacıyla, bugüne kadar Tacikistan'da dört serbest ekonomik bölge (SEB) kuruldu. Bu bölgeler arasında etkinlik açısından en ileri düzeyde kabul edilen ise Soğd Serbest Ekonomik Bölgesi.

SUGHD Serbest Ekonomik Bölgesi, Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin 2 Mayıs 2008 tarihinde yayınlanan 227 numaralı kararnamesi ile kuruldu. Bölge Hucend endüstriyel bölgesinde, 320 hektarlık bir alanda yer alıyor. Bölgenin ana girişinin yakınından geçen bölgesel ve transit karayolu, yerel havaalanı ve demiryolu istasyonu bölgeyi yatırımlar anlamında cazip kılıyor.

Yatırımcı vergiden muaf

Hucend şehrinin gelişmiş ulaşım ağı ürünlerin ihracatı ve yabancı ülkelerle ticaret için geniş olanaklar da sağlıyor. Ticari üyelerinin sayısını artırmayı ve bölge ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunmayı amaçlayan SEB İdaresi, yerli ve yabancı devlet, iş ve kamu kurumları ile karşılıklı fayda sağlayan işbirlikleri kurmak için aktif olarak çalışma yürütüyor. Geleneksel bir etkinlik haline gelen ve yabancı iş gruplarının temsilcileri tarafından katılım gösterilen Yıllık Uluslararası Ekonomi Forumu bunun kanıtı olarak gösteriliyor.

SEB üyelerinin, bölgedeki girişimcilik etkinlikleri, mülkiyet türüne bakılmaksızın, Tacikistan vergi kanunundaki iki vergi türü hariç tüm vergilerden muaf tutuluyor. Yabancı yatırımcılar tarafından elde edilen kâr ve yabancı para biriminde verilen yabancı çalışan maaşı, sorunsuz bir şekilde vergisiz olarak yurt dışına aktarılabilir. Tacikistan Cumhuriyeti'nin serbest ekonomik bölgeler hakkındaki 25 Mart

2011 tarihli ve 700 numaralı kanunu ile SUGHD Serbest Ekonomik Bölgesi Yönetmeliği uyarınca, SEB alanı Tacikistan Cumhuriyeti'nin gümrük bölgesinin bir parçası olarak kabul ediliyor.

SEB İdaresi ve üyeleri tarafından yapılan endüstriyel ve inşaat ekipmanlarının ve diğer gerekli malların serbest ekonomik bölge alanına ithali vergi ve gümrük vergisi alınmadan gerçekleştiriliyor. Tacikistan Cumhuriyeti dışındaki malların serbest ekonomik bölge alanına yapılan ihracatına gümrükleme ücretleri hariç vergi ve gümrük vergisi alınmadığı gibi ekonomik yasaklar ve kısıtlamalar bölgede uygulanmıyor.

Bu duruma bağlı olarak, SEB alanındaki serbest gümrük bölgesinin mevcut rejimi nedeniyle, yabancı malların ithalatı ve depolanması gümrük vergisi ve katma değer vergisinden muaf tutuluyor. SUGHD SEB gümrük kapısı gümrük işlemlerinin süresini büyük ölçüde kısaltırken, araçların güvenlik kontrol noktaları modern muhasebe ve denetim sistemi ile donatılmış durumda.

SEB üyelerine sağlanan etkinlik geliştirme fırsatlarından biri de yabancı ülke vatandaşlarını yönetim ve teknik pozisyonlarda işe alma hakkına sahip olmaları gösteriliyor. Ancak bu kapsamda, yabancı uyruklu çalışan sayısı toplam çalışan sayısının yüzde 20'si ile sınırlandırılıyor.

SUGHD SEB üyeleri sadece ithal ikameci ürünlerin üretim faaliyetlerini yürütmekle kalmayıp, aynı za-

manda yabancı ülkeler ile ticari ilişkiler geliştiriyor. Halen, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Afganistan ve Türkmenistan'a bölgeden ihracat yapılıyor. Rusya Federasyonu'nun güney bölgelerine ise ürün tedarikine yönelik görüşmeler sürüyor.

SUGHD SEB alanında imal edilmiş ürünlerin kalitesi de uzmanlar tarafından takdir edilirken, üretim hatlarında da sürekli iyileştirmeler gerçekleştiriliyor. Üretim aşamasındaki personel ise sektörlerindeki gelişmeleri takip edebilmeleri amacıyla düzenli olarak yurtdışı eğitimlerine gönderiliyor. SEB üyelerine, yurt içinde ve dışında işgücü piyasalarına imkanı sağlamak için 2014 yılında Hucend şehrinde 400 öğrencinin eğitim gör-

düğü bir teknik yüksekokul kuruldu. Üniversite, yemek hizmeti, inşaat, BT programlama, otomobil tamiri ve otelcilik alanlarında kalifiye elemanlar yetiştiriyor.

Öte yandan bölgenin ulaşım ağını güçlendirmek için Spitamen-SUGHD SEB-Istiklol demiryolu inşası için uluslararası finans kuruluşları ve potansiyel yatırımcılarla görüşmeler devam ediyor. Demiryolu inşaatının, bölgesel ve uluslararası ticaretin gelişmesine yeni bir ivme kazandırması ve Tacikistan'ın ulaşım imkanlarını artırması bekleniyor. Son olarak SEB üyeleri için önümüzdeki dönemde, "Tek Pencere" temelinde, iş desteği ve inovasyon merkezi kurulması planlanıyor.

Согдийская свободная экономическая зона открывает свои двери для иностранных инвесторов

Руководство Таджикистана уверено в том, что промышленный и коммерческий сектора являются наиболее важными элементами, которые поддерживают развитие страны являются одним из наиболее важных элементов, поддерживающих развитие страны. Исходя из этого, по всей стране начали создавать свободные экономические зоны. в Таджикистане созданы 4 свободные экономические зоны (СЭЗ), деятельность которых направлена на развитие экономики,

привлечение иностранных инвестиций в различные сектора экономики и повышение экспортного потенциала Таджикистана.

С точки зрения эффективности, одной из передовых свободных экономических зон является Согдийская СЭЗ.

Промышленная и инновационная Согдийская свободная экономическая зона была создана на основании постановления Правительства Республики Таджикистан от 2 мая 2008 года.

Türkiye-Tacikistan ticari ilişkileri 1 milyar dolarlık potansiyele sahip

MAHMUT ER / DEİK Türkiye-Tacikistan İş Konseyi Başkanı

Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2003 yılında Tacikistan'a resmi ziyareti sırasında kuruluş protokolü imzalanarak oluşturulan Türkiye-Tacikistan İş Konseyi, o günden bu yana Türkiye ile Tacikistan arasındaki karşılıklı ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi için çalışıyor.

Bu çerçevede, işadamları heyet gezilerinin düzenlendiği Tacikistan'da iş forumları, ikili iş görüşmeleri, yuvarlak masa toplantıları gibi etkinlikler organize ediliyor. Duşanbe Türkiye Büyükelçiliği ve Ticaret Müşavirliği işbirliği ile Tacikistan Ankara Büyükelçiliği, İstanbul Başkonsolosluğu ile birlikte Tacikistan'ı tanıttıcı toplantılar ve seminerler düzenleniyor. Tacik firma ve iş adamlarının Türkiye'deki çeşitli sektörlerdeki fuarlara katılımları destekleniyor.

Türk ürünlerinin imajı Tacikistan'da güçlü

Özellikle Avrupa menşeli ürünlerin piyasaya henüz geniş bir şekilde girmemiş olması, pazarda rakiplerimiz olan Çin, İran, Rusya menşeli ürünler

karşısında başta tekstil, konfeksiyon, inşaat malzemeleri, kozmetik ve temizlik ürünleri, gıda gibi bir çok üründe yüksek kalite imajımız, Türk ürünlerinin pazardaki potansiyeli açısından önemli fayda sağlıyor.

Müteahhitlik sektöründe özellikle Asya Kalkınma Bankası, İslam Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası gibi uluslararası finans kuruluşlarınca finanse edilen yol, tünel, sulama kanalları, baraj gibi altyapı projeleri Türk firmalarımız için potansiyel oluşturuyor.

Başta Rusya olmak üzere yurtdışında çalışan 1 milyon Tacikistan vatandaşının da katkısıyla, Rusya ve Kazakistan gibi ülkelerde petrol fiyatlarının yükselmeye devam etmesi halinde, tekrar eski iş hacimlerine kavuşulması ve bu işadamlarının ülkelere gönderdikleri dövizin artması sayesinde 2017-2018 döneminde Tacikistan ekonomisinin kalkınmasında olumlu etki beklemek mümkün.

2013 yılında 650 milyon dolar seviyesine çıkan ancak bölgede yaşanan krizin de etkisiyle 2016'da 300 milyon

Rusya'nın Türkiye'den sebze meyve alımını durdurmasıyla Tacikistan, Rusya'nın ana tedarikçilerinden biri oldu. Türk firmalarının, bu kapsamda Tacikistan'da üretim yaparak mallarını Rusya'ya ihraç etmeleri mümkün.

dolar seviyesine inen Türkiye-Tacikistan ikili ticaret hacmimizin tekrar eski seviyelerine çıkacağı, hatta önümüzdeki 3-4 yıllık dönemde 1 milyar dolar seviyesine çıkma potansiyeline sahip olduğuna inancımız tam.

Tacikistan, Rusya'nın ana tedarikçisi
Karşılıklı ticari ilişkilerimizde sevindirici olan konu ise her iki ülke açısından dengeli bir ticaret hacmimizin olması ve hatta Tacikistan'ın ihracatında Türkiye'nin ilk sıraya oturmuş olması.

Tarım sektörü, başta meyve sebze ve pamuk üretimi olmak üzere Tacikistan'da GSMH'nin ana kalemini oluşturuyor özellikle son iki yılda Rusya'nın Avrupa'dan ve Türkiye'den sebze meyve alımlarını durdurmasıyla Tacikistan, diğer Orta Asya ülkeleri gibi Rusya'nın ana tedarikçilerinden biri haline geldi. Türk firmalarının, bu kapsamda Tacikistan'da üretim yaparak mallarını Rusya'ya ihraç etmeleri mümkün.

Tacikistan ekonomisi yeni fırsatlar barındırıyor

Tacikistan'a coğrafi ve tarihi bağlarla yakın olan Özbekistan'da yeni seçilen Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev'in ülkeyi dışa açma ve ekonomiyi canlandırma politikaları; bu bağlamda 25 yıl aradan sonra Taşkent-Duşanbe uçak seferlerinin yeniden başlayacak olması, vizeletin karşılıklı olarak kaldırılması niyetinin beyanı, ilave sınır kapılarının açılması gibi birçok gelişme, iki ülke

arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine ve dolayısıyla Tacikistan ekonomisinde yeni fırsatlara önemli katkıda bulunacak. Özbekistan ile ilişkilerde yaşanan iyileşme sonucu, Özbekistan üzerinden geçen demiryolu gibi ulaşım koridorlarının yeniden açılmasıyla, başta tarım ürünleri olmak üzere Tacikistan'ın en önemli pazarlarından olan Rusya, Kazakistan gibi ülkelere ihracatta önemli artış bekleniyor.

Tacikistan'ın en önemli ihraç pazarı Afganistan

Bin 300 kilometreye yakın sınıрыyla güney komşusu Afganistan'ın özellikle Mezar-ı Şerif ve Kunduz gibi kuzey bölgelerine açılan kapısı konumunda olan Tacikistan'ın en önemli ihraç pazarlarının başında Afganistan geliyor. Diğer taraftan, 2018-2019 döneminde devreye girmesi planlanan ve Tacikistan ve Kırgızistan'da üretilen elektriğin Pakistan ve Hindistan gibi Güney Asya ülkelerine sevkiyatını öngören, toplam 2 milyar dolar bedelli CASA-1000 (Central Asia South Asia Electricity Transmission and Trade Project) projesi çerçevesinde Tacikistan'ın bölgenin önemli elektrik enerji tedarikçisi haline gelmesi bekleniyor.

Türkiyeli müteahhit ve ihracatçılar için iş potansiyeli büyük

Ayrıca, bir süre önce İtalyan Salini Impregilo firmasına ihale edilen toplam 3600 MW gücünde ve 4 milyar dolar değerindeki ROGUN barajı projesinde Türkiyeli müteahhitlere alt yüklenici konumunda, Türkiye ihracatçısına da tedarikçi olarak önemli iş potansiyeli bulunuyor.

Son yıllarda dünyanın birçok bölgesinde olduğu gibi Çin Halk Cumhuriyeti, Tacikistan da dahil olmakla Orta Asya ülkelerinde etkin bir konuma geldi. Çin ile Tacikistan ve Orta Asya'da rekabet edebilmek için Türk Eximbank tarafından Türk ihracatçı, yatırımcı ve müteahhitlere yönelik düşük maliyetli kredi fırsatlarının geliştirilmesi büyük önem taşıyor.

Türkiye'den Tacikistan'a ve diğer bölge ülkelere ihraç edilen mallar

çoğunlukla karayolu ile nakledilirken, bu yol üzerinde transit geçiş yapılan ülkelerdeki geçiş ücretlerinin yüksekliği sebebiyle çok yüksek bedeller ödeniyor, bu da yükte ağır pahada hafif olarak bilinen inşaat malzemeleri, mobilya gibi bir çok üründe rekabet imkanımızı ortadan kaldırıyor. Bu konu, uzun yıllardır bölgeye olan ihracatımızın önündeki en büyük engellerden biri.

2017'de Tacikistan'a Cumhurbaşkanı düzeyinde ziyaret gerçekleştirilecek
Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun sekiz yıl aradan sonra Ekim 2016'da Tacikistan'a yaptığı resmi ziyaret ile önümüzdeki günlerde Başbakan Yardımcısı Tuğrul Türkeş'in Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantısı vesilesiyle yapacağı resmi ziyaret ile bu çerçevede DEİK/Türkiye-Tacikistan İş Konseyi olarak düzenleyeceğimiz Türkiye-Tacikistan İş Forumu ve firmalar arasında ikili görüşmeler gibi gelişmeler, Tacikistan'la olan ticari ve ekonomik ilişkilerimizin daha da üst seviyeye çıkarılmasına katkı sunacak. Ayrıca, 2017 yılı içinde Cumhurbaşkanı düzeyinde resmi bir ziyaretin gerçekleşmesi, bu

katkıyı zirveye taşıyacaktır.

Yeni dönemde ilişkileri derinleştirmek bağlamında, diğer Orta Asya ülkelerindeki başarılı örneklerde olduğu gibi Tacikistan'da da bir Türk bankasının açılması, Tacikistan'a ihracat yapan, yatırımı bulunan Türk firmalarının para transferinden proje finansmanına kadar birçok konuda işlerini kolaylaştıracak.

Türkiye ve Tacikistan Merkez Bankaları arasında varılacak bir anlaşma ile karşılıklı ticarete yerel para birimleri Türklirası ve Tacik somonisinin kullanılabilmesinin sağlanması yine ticaret hacmimizi, ihracatımızı ve Tacikistan dış ticaretinden aldığımız payı artıracak.

Öte yandan, son dönemde Duşanbe-İstanbul uçak sefer sayılarının artması ve bilet fiyatlarının ucuzlaşması ile Tacikistan'dan Türkiye'ye gelecek turist sayısının artacağı tahmin ediliyor. Bunun yanı sıra, bizlere çok benzeyen kültürü, misafirperver halkı, doğal güzellikleri ve tarihi zenginliği ile Tacikistan Türkiye vatandaşları için cazip, görülmesi gereken bir destinasyon konumunda.

Üç milyon nüfusu ile bir tarım, sanayi ve ticaret bölgesi olan Kuzey Tacikistan, Fergana vadisinin Tacikistan bölümünü teşkil eden Sughd vilayetinin merkezi Khujand şehrine doğrudan uçuşların başlatılması, Tacikistan'ın bu bölgesi ile ticari ilişkilerimizi ve turizmin gelişmesini sağlayacak. DEİK / Türkiye-Tacikistan İş Konseyi olarak bizler sürekli yeni çalışmalar yaparak, Türkiye-Tacikistan ticari-ekonomik ilişkilerini her gün daha iyiye götürmek için çalıştığımızı bir kez de buradan ifade etmek isteriz.

Pотенциально объем товарооборота между Турцией и Таджикистаном может достигнуть 1 миллиарда долларов

МАХМУТ ЭР / Председатель Турецко-Таджикского делового совета в составе Комитета внешнеэкономических связей Турции (ДЕИК)

В 2003 году в рамках официального Визита в Таджикистан исполнявшего на то время функции Премьер-министра Турции Реджепа Тайипа Эрдогана был подписан протокол о создании Турецко-Таджикского делового совета, который с момента своего учреждения действует в целях развития двусторонних торгово-экономических связей между Турцией и Таджикистаном. В рамках этой деятельности осуществляются визиты делегаций турецких бизнесменов в Таджикистан, проводятся бизнес-форумы, двусторонние деловые встречи, организуются круглые столы. В сотрудничестве с посольством Турции в Таджикистане и торгпредством в Душанбе, посольством

Таджикистана в Анкаре и генеральным консульством Таджикистана в Стамбуле проводятся презентации Таджикистана и информативные семинары. Оказывается поддержка в отношении участия таджикских фирм и бизнесменов на выставках, организуемых в Турции по различным отраслям производства. Сегодня Таджикистан является одной из стран, где турецкая продукция имеет сильный общественный имидж. С учетом того, что европейская продукция все еще недостаточно широко представлена на рынке Таджикистана, имидж нашей высококачественной продукции по сравнению с продукцией наших конкурентов на рынке таких, как Китай, Иран и Россия, особенно в области производства текстиля, готовой одежды, строительных материалов, косметики, моющих средств, продуктов питания и пр. обеспечивает значительные преимущества с точки зрения потенциала турецкой продукции на рынке.

Know-how ihtiyacı Tacikistan'ı yatırımlar açısından cazip kılıyor

Gelişme eğilimine 2000'li yıllardan itibaren giren Tacikistan'da teknik yetersizlikler sebebiyle tarım, altyapı ve madencilik sektörlerinde önemli yatırım potansiyeli bulunuyor. Ülkenin siyasi ve ekonomik yapısına bakıldığında; Sovyetler Birliği'nden ayrılıp, 1991 yılında bağımsızlığını kazanan Tacikistan, 1992-1997 dönemini iç savaşla geçirirken, 1999 yılında yapılan Anayasa değişikliğinden bu yana çift meclisli parlamento yapısına sahip olarak yönetiliyor. Parlamentosunun alt kanadı olan Temsilciler Meclisi'nde görev süreleri beş yıl olan 63 üye yer alıyor. Parlamentosunun üst kanadı Meclis'i Millî'de ise 33 üye bulunuyor.

Seçimle belirlenen cumhurbaşkanının görev süresi yedi yıl ve bir cumhurbaşkanı en fazla iki dönem için seçilemiyor. Mevcut Cumhurbaşkanı İmamali Rahmon yapılan seçimde yüzde 83.6 oy alarak ikinci kez seçildi. Tacikistan idari olarak; Sughd ve Khatlon vilayetleri ile Badahşon Vilayeti ve Duşanbe'ye bağlı şehirler özerk

yönetimleri ile ayrılmış durumda. Ülkede 62 bölge ve 368 belde bulunuyor.

İşçi dövizleri ekonomiyi daha hareketli kılıyor

Bağımsızlığını kazandıktan sonra bir yandan ekonomik bağımsızlığı için uğraşan diğer yandan da iç savaşa maruz kalan Tacikistan'da ekonomi sübvansiyon ve devlet yardımlarının kesilmesiyle zorlu bir sürece girdi. Ülke ekonomisi, bağımsızlığını kazandıktan 10 yıl sonra toparlanma eğilimine başladı. Genel olarak dünya üzerinde yaşanan talep daralması yanı sıra Rusya'daki işçilerden gelen döviz akışındaki kesinti Tacikistan ekonomisinin 2015 yılında keskin bir daralma yaşamasına yol açtı. Buna karşılık Rusya'nın 2016 yılının ilk yarısında göçmen işçi politikasını yumuşatmasıyla birlikte, ülkeye gelen işçi dövizleri yüzde 19 gibi yüksek oranlı artış gösterdi. Yine bu dönemde küresel talepteki canlanma, üretim atışını da beraberinde getirdi.

Dünya Bankası'nın 2016 yılı ülke

raporuna yer alan bilgilere göre, Tacikistan ekonomisinde tarım, yüzde 20'lik GSYİH payı ve istihdama yüzde 53'lük katkısıyla en önemli sektör olarak yer alıyor. Ancak, teknik ekipman ve teknoloji yetersizliği sebebiyle düşük olan verimlilik, ülkede bu alanda önemli bir gelişme potansiyeli olarak gösteriliyor. İhracatında Sovyet döneminden kalan 'küresel uzmanlaşma' geleneğini devam ettiren Tacikistan'da öne çıkan ihracat ürünleri alüminyum ve pamuk. İthalatta ise petrol, giyim ürünleri, taşıtlı makineler ve elektrikli ekipmanları dikkat çekiyor.

Tacikistan, tekstil alanında üretimi fazla olmayan ve genel olarak tekstil (özellikle giyim) ürünlerini ithal eden bir ülke. 2015 yılında, ülkenin önde gelen dış ticaret partnerlerinden İsviçre tarafından finanse edilen ülkenin tekstil ihracatındaki rekabet gücünü artırmak amacıyla özel firma ve KOBİ'lere destek için Tacikistan Sanayi ve Yeni Teknolojiler Bakanlığı ile Uluslararası Ticaret Merkezi tara-

findan beş yıllık bir Giyim ve Tekstil Stratejisi Planı hazırlandı.

Tacikistan sanayisinin başlıca ürünleri: alüminyum, metalürji ve madencilik ve tekstil hammaddesi olup, bunların yanında ülkenin kuzeğinde ve güneyinde doğalgaz ve petrol üretimi gerçekleştiriliyor.

Döviz kazancının yüzde 70'ini tek başına TALCO karşılıyor

Kamu işletmesi olan TALCO, Tacikistan'ın en büyük sanayi kuruluşu ve alüminyum üretim tesisi. Ülkedeki birincil ve ikincil derece alüminyum üretiminde gerekli hammaddeler, Azerbaycan, Ukrayna, Rusya ve Kazakistan'dan ithal ediliyor. Ülkenin döviz kazancının yüzde 70'ini sağlayan TALCO, 2016'nın ilk çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine oranla, birincil alüminyum üretimini yüzde 13.6 artırdı.

Tarımda olduğu gibi madencilikte de know-how eksikliği sebebiyle Tacikistan'da bu alanda çok fazla ilerleme kaydedemedi. Tacikistan'da

özellikle ulaşım imkanlarının kısıtlı olması sebebiyle zengin kömür yatakları istenilen ölçüde değerlendirilemiyor. Son zamanlarda sanayi tesislerinde üretim maliyetini düşürmek için doğal gaz yerine kömür kullanılmaya başlanan Tacikistan'da, en önemli maden işletmesi ise İngiliz ortaklı altın madeni şirketi DARVAZ olarak gösteriliyor.

İnşaat yatırımı bekleniyor

İnşaat sektörü, Tacikistan'ın dış yatırım çekmeyi hedeflediği başlıca sektörlerden birisi konumunda bulunuyor. Bu amaçla devlet; mülkiyet haklarının genişletilmesi, vergilendirmede kolaylık ve elektronik sisteme geçiş gibi reformlar gerçekleştirdi. Tacikistan'da sektörün ana müşterisi devlet olmakla birlikte, bütçenin yetersiz ve kaynakların kısıtlı olması nedeniyle yatırımlar İslam Kalkınma Bankası ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar tarafından finanse ediliyor. Ülkenin çoğunluğu Sovyet döneminden kalmış olan binaları, dağlık bölgelerinin çokluğu nedeniyle duyduğu yol ve köprü ihtiyacı ve alt yapı yetersizliği sebebiyle elektrifikasyon, havaalanı ve hidroelektrik santrali inşası gibi geniş yatırım ve proje imkanları bulunuyor.

Aynı zamanda, hidroelektrik enerji potansiyeli çok yüksek bir ülke olan Tacikistan'da kalkınma sürecinde temel unsurlardan birisi olarak, bu potansiyelin değerlendirilmesine çalışılıyor. 2015 yılında 1.7 milyar dolarlık HES projesi tamamlanırken, devam eden projelerin değeri ise 268 milyon dolar düzeyinde bulunuyor. Ülkenin doğalgaz ve petrol üretimi kendi ihtiyacını karşılayamayacak seviyede ve enerji alanında başlıca yatırımlar; Rusya, İran ve Çin tarafından gerçekleştiriliyor.

Tacikistan, vergilendirme ve ödeme kolaylıklarının yanında yatırım çekmek ve ülkenin ekonomik kalkınmasını desteklemek amacıyla serbest bölgeler oluşturmuş durumda. Bu bölgelerin yasal zeminini ise Serbest Bölgeler Yasası oluşturuyor. Söz konusu yasa uyarınca; tüm ekonomik faaliyetler serbest bölgelerde gerçekleştirilebilmekte ve serbest bölgenin kullanım amacına göre serbest bölgeler 50 yıla kadar faaliyette bulunabiliyor. Serbest bölgede yatırım yapan firmaların hakları ise devlet garantisi altında ve Tacikistan topraklarındaki yabancı yatırımlar millileştirilemi-

yor. Serbest bölgede faaliyet gösteren firmalar gelirlerini yurtdışına aktarabilirken, serbest bölgenin tasfiye edilmesi halinde, burada faaliyet gösteren firmaların hakları da devlet tarafından korunuyor.

Serbest bölgeye ithal edilen mallar gümrük vergisinden muaf tutulurken, buradan yapılan ihracattan da diğer vergiler ve gümrük vergisi alınmıyor. Firmalar, sosyal vergiler hariç, tüm vergilerden muaf tutuluyor.

Yabancıya eşit hak sunuluyor

Ülkedeki yabancı yatırımcılar, Tacik yatırımcılarla eşit haklara sahiptir ve yatırımcıların tüm hakları ile yasal çıkarları, Tacikistan devletinin garantisi altında. Tacikistan ülkeye yatırım çekmek için yaptığı düzenlemeler sonucu Dünya Bankası'nın İş Yapma Kolaylığı Raporu'nda yükselen bir grafiğe sahiptir olup, 2016 yılı raporunda önceki yıla göre 6 basamak yükselerek, 132'nci sırada yer aldı. Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Rekabet Gücü 2016 Raporu'nda ise Tacikistan, 140 ülke içinde 80'inci sırada bulunuyor. Türkiye ile Tacikistan'ın ticari ilişkilerinde denge, genellikle Tacikistan lehine bir seyir izliyor. Üretilen alüminyumun yüzde 99'u Hollanda ve Türkiye'ye satılıyor. Karşılığında Türkiye'den başlıca tekstil-giyim, temizlik ürünleri, elektrikli aletler, mobilya ve inşaat malzemesi gibi ürünler ithal ediliyor.

Потребность в ноу-хау делает Таджикистан привлекательным с точки зрения инвестирования

К о Таджикистане, тенденция развития в стране наблюдается начиная с 2000-х годов. Значительный потенциал для инвестирования имеют такие сектора экономики страны, как сельское хозяйство, промышленность, инфраструктура и горнодобывающий сектор. Согласно сведениям Всемирного банка в 2016 году доля сельскохозяйственного сектора в ВВП Таджикистана составил 20 процентов. Из-за отсутствия передовой технологии, данный сектор экономики нуждается в значительных инвестициях. Основными видами промышленности Таджикистана считаются алюминий, металлургия, горнодобывающая промышленность и текстильное сырье. Наряду с ними предпринимаются попытки добычи природного газа и нефти в северных и южных частях страны.

Таджикистан в основном экспортирует алюминий и сырой хлопок. Импортными продуктами считаются нефть, швейные

изделия, технология и электрооборудование.

Независимо от того, что в Таджикистане производится хлопок, текстильная промышленность в нем не развита и страна нуждается в импорте текстильных изделий из-за рубежа. В стране ожидают инвестиции и в секторе строительства. Строительный сектор в Таджикистане является одним из привлекаемых для иностранных инвестиций.

С целью формирования благоприятной среды государство проводить соответствующие реформы, направленные на расширение прав интеллектуальной собственности, внедрение электронной системы налогообложения, уменьшение бюрократических барьеров и создание других преференций для инвесторов. Как один из ключевых элементов в процессе развития, в Таджикистане особое внимание уделяется реализации высокого потенциала гидроэлектростанции. Важное место в развитии промышленности Таджикистана

принадлежит свободным экономическим зонам. Компании, которые вкладывают капитал в свободные экономические зоны подпадают под гарантии правительства и иностранные инвестиции на этих территориях не подлежат национализации. Товары, ввозимые в свободные экономические зоны, освобождаются от таможенных и других налоговых пошлин. Все хозяйственные субъекты занимающиеся производством на территории СЭЗ, за исключением социальных налогов, освобождаются от всех видов налогов. Торговый баланс между Таджикистаном и Турцией находится в пользу Таджикистана. 99 процентов произведенного алюминия продается в Нидерландах и Турции. Таджикистан из Турции импортирует текстильные материалы и одежду, моющие средства, бытовые электроприборы, продукты питания, мебель и строительные материалы.

TALKO, ülke sanayi üretiminin %36'sını tek başına gerçekleştiriyor

Tacikistan'ın en güçlü sanayi tesislerinden biri olan Tacik Alüminyum Fabrikası, çağın üretim koşullarına ayak uydurabilmek amacıyla 2007 yılında Devlet Üniter İşletmesi (TALKO) haline dönüştü. Fabrikanın tasarım kapasitesi 360 bin ton prebaked (önceden pişmiş) anot üretimiyle birlikte 517 bin ton/yıl alüminyum olup, işletmede 12 elektroliz atölyesi binası, iki dökümhane ve üç atölye kapsamında prebaked anot imalatı birimleri yer alıyor. Tek başına ülke sanayi üretiminin yüzde 36'sını gerçekleştiren TALKO, her yıl ortalama 9 milyon doları aşan yatırımla, üretiminin yüzde 33'ünü ihraç ederek ülkenin en büyük ihracatçısı olma özelliğini de sürdürüyor.

Yaklaşık 10 bin kişinin istihdam edildiği TALKO'da daralan küresel pazara rağmen yapılan modernizasyon yatırımları köklü bir kalıcılığın temel argümanı olarak gösteriliyor. Bu anlayış kapsamında TALKO maliyetlerin düşürülmesi ve yenilenme çalışmaları kapsamında, yerli kömürden sentez gazı üretimi için beş gaz üretim ekipmanını devreye alarak, doğalgaz yerine bu ürünü kullanmaya başladı ve dört yıllık zaman diliminde 64 milyon dolar gelir elde etti. Aynı zamanda refrakter malzeme üretimi de yapan TALKO, bu sayede de yıllık 20 milyon Somoni civarında tasarruf sağlıyor.

Şirket, 2017 yılında ise kok kömürü elde etmek amacıyla 500 bin ton/yıl kapasiteli Kömür İşleme Fabrikası kurmayı planlıyor. Öte yandan, TALKO, yatırımını sürdürdüğü yeni kimya işletmelerinin devreye girmesiyle birlikte sadece kendi ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, bu alandaki üretiminin yüzde 20'sini ihraç edecek.

Şirket, 2017 yılında ise kok kömürü elde etmek amacıyla 500 bin ton/yıl kapasiteli Kömür İşleme Fabrikası kurmayı planlıyor. Öte yandan, TALKO, yatırımını sürdürdüğü yeni kimya işletmelerinin devreye girmesiyle birlikte sadece kendi ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, bu alandaki üretiminin yüzde 20'sini ihraç edecek.

Na долю «ТАЛКО» приходится 36 процентов промышленного производства страны

Таджикский алюминиевый завод является одним из самых мощных промышленных предприятий страны. Для обеспечения соответствующего уровня производства, в 2007 году завод был переобразован в государственное

унитарное предприятие «Таджикская алюминиевая компания (ТАЛКО)».

Проектная мощность завода составляет 360 тысяч тонн предварительно обожженного анода и 517 тысяч тонн алюминия в год; на предприятии имеется 12 электролизных цехов, 2 литейных цеха и 3 цеха производства обожженного анода. На долю «ТАЛКО» приходится 36 процентов промышленного производства страны. Ежегодные инвестиции составляют в среднем 9 миллионов долларов, 33 % производимой продукции экспортируется за рубеж,

предприятие является самым крупным экспортером страны. В «ТАЛКО» работает около 10 тысяч человек, несмотря на сокращение мирового рынка осуществленные в модернизацию

инвестиции являются главным аргументом устойчивости производства. При таком подходе в рамках уменьшения затрат «ТАЛКО» и работ по обновлению были введены в эксплуатацию пять газовых установок для производства синтез-газа из отечественного угля, этот продукт стали использовать вместо природного газа. В течение последующих четырех лет производственный доход составил 64 миллиона долларов. Наряду с этим, «ТАЛКО» занимается производством огнеупорных материалов, тем самым обеспечивая экономию в размере около 20 миллионов сомони в год. Для обеспечения коксом предприятие планирует построить в 2017 году отдельный завод по переработке угля мощностью 500 тысяч тонн в год. С другой стороны, с введением в эксплуатацию новых химических предприятий, в которые «ТАЛКО» продолжает осуществлять инвестиции, станет возможным не только удовлетворить свои потребности, но и экспортировать 20% продукции этой сферы производства.

Sürdürülebilir kalkınma için suya önem veriliyor

Sürdürülebilir kalkınma için su kaynaklarının kullanımına önem veren Tacikistan, bu konudaki kararlılığını BM nezdinde de gösteriyor. 21 Aralık 2016 tarihinde BM Genel Kurulu oy birliği ile 177 BM üye devleti tarafından desteklenen 2018-2028 Uluslararası Eylem 10 Yılı 'Sürdürülebilir Kalkınma İçin Su' başlıklı karara ilişkin ilk girişim, Tacikistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon tarafından, Kore Cumhuriyetinde gerçekleştirilen 7. Dünya Su Forumu sırasında başlatıldı.

Karar (OP3) uyarınca, 2018 ile 2028 arasındaki dönem, 22 Mart

2018'de başlayacak ve 22 Mart 2028'de (22 Mart-Dünya Su günü) sona erecek şekilde belirlendi. Su Forumunda konuşan Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon, konuya verdiği önemi, "Mali ve ekonomik kriz, nüfus artışı, iklim değişikliği, doğal hidrometeorolojik olaylarda artış, su kıtlığı ve sonuç olarak yükselen yoksulluk seviyesi, salgın hastalıkların yayılması, çocuk ve anne ölümlü dahil modern küresel zorluklar ve tehditler hala daha fazla çaba göstermemiz ve ilgili önlemleri almamız gerektiğine işaret ediyor" şeklinde özetledi.

В целях обеспечения устойчивого развития Таджикистан уделяет большое внимание водным ресурсам

21 декабря 2016 года Генеральная Ассамблея ООН единодушно одобрила резолюцию A/RES/71/222 под названием «Международное десятилетие действий «Вода для устойчивого развития», 2018-2028 годы», спонсорами которой выступили 177 государств-членов ООН. Инициатива о провозглашении Международного десятилетия действий «Вода для устойчивого развития» была впервые

выдвинута Президентом Республики Таджикистан Его Превосходительством г-ном Эмомали Рахмоном в ходе 7-го Всемирного Водного Форума, который состоялся в апреле прошлого года в Республике Корея.

Ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasında enerjinin oynadığı önemli rolü dikkate alan Tacikistan Hükümeti, enerji sektöründeki sorunları çözmek amacıyla bir dizi önlemler aldı. Hükümet aynı zamanda, bunu gerçekleştirerek; hem enerji bağımsızlığına kavuşmayı hem de devletin gıda güvenliğinin sağlanması gibi stratejik hedeflere ulaşmayı öngörüyor. Enerji bağımsızlığının sağlanması çalışmalarını kapsamında; hidroelektrik santrallerinin tamir, modernizasyon ve inşaatlarını sürerken, ülke içinde elektrik dağıtım şebekelerinin geliştirilmesi ve bilahare ulusal elektrik enerji sistemlerinin bölgenin diğer ülkeleriyle bağlanması için gerekli önlemler de alınmaya devam ediliyor.

Tacikistan, bölgede önemli bir enerji koridoru oluyor

Tacikistan Cumhuriyeti'nde diğer enerji kaynaklarının yetersiz olması nedeniyle ülkenin elektrik enerjisi ihtiyacının yüzde 98'i hidroelektrik santralleri aracılığıyla karşılanıyor. Ülke, 527 milyar kilovatsaat HES potansiyeli ile kendi ihtiyacını karşılayabildiği gibi aynı zamanda kayda değer bir ihracat kalemine de sahip. Son yıllarda tamir edilen ve modernizasyonu gerçekleştirilen santraller arasında, Varzob 7.3 MW, Pamir-1 14 MW ve Nurek 3 bin MW'lık kurulu güce sahip. Aynı zamanda ülkenin çeşitli bölgelerinde, küçükten büyüğe çeşitli ölçeklerde yeni HES inşaatları da devam ediyor.

Tacikistan'ın bağımsızlığını kazandığı 1991 yılından bu yana Rusya Federasyonu, İran İslam Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti ile işbirliği içinde 670 MVt gücünde Sangtuda-1, 220 MVt gücünde Sangtuda-2 HES'leri ve 400 MVt gücündeki Duşanbe şehri Termik Elektrik Santrali inşa edilip işletmeye alındı. Bu çerçevede, Rogun HES'i de Tacikistan

enerjisi açısından büyük önem taşıyor. Rogun HES, her biri 600 MVt olan altı türbiniyle toplam 3 bin 600 MVt güce sahip olup, baraj yüksekliği 335 metre, su toplama hacmi ise 13.3 kilometreküp seviyesinde. Yıllık elektrik üretim kapasitesi 13 milyar kilovatsaat olan barajın inşasında 71 milyon metreküp taş/toprak ve 2.5 milyon metreküp beton kullanıldı. Ülkede, birleşik ve tek bir enerji sistemi oluşturulması amacıyla son birkaç yıl içinde Yug-Sever (500kV, 263 km) ve Lolazor-Hatlon (220 kV, 53,3 km) yüksek gerilimli elektrik iletim hatları kurulurken, eş zamanlı olarak başka bazı yüksek gerilimli elektrik iletim hatları kurulumu projelendirildi.

Enerjisini ihraç ediyor

Afganistan'a elektrik enerjisi ihracatı amacıyla 2012 yılında Sangtuda - Puli Humri (220 kVt) elektrik iletim hattı işletmeye alındı. Yine bu çerçevede Orta Asya ile Güney Asya Bölgeleri arasında enerji köprüsü inşasının (CASA-1000) da büyük

bir öneme sahip olduğu kaydediliyor. Bu projenin hedefi Tacikistan ve Kırgızistan'dan Afganistan ve Pakistan enerji piyasalarına elektrik ihracatının hacmini arttırmak olan projenin gerçekleştirilmesi, ticaretin ve sınıai ürün üretiminin gelişmesi için itici rol oynayacak ve belirtilen bölgede enerji güvenliğinin sağlanmasına yardımcı olacak. Bunların yanı sıra, küçük ve orta ölçekli HES'lerin inşasının gelişim süreciyle ve bölgesel karakterde büyük HES'lerin inşasıyla birlikte güneş ve rüzgâr enerjisinin kullanılma imkânları da hayata geçiriliyor.

Türkmenistan'dan başlayıp, Özbekistan, Tacikistan ve Kırgızistan topraklarından geçen 'Orta Asya-Çin' ana boru hattı döşenmesine ilişkin projenin 400 kilometreden fazla kısmının Tacikistan'dan geçmesi de ülkeye ayrı bir değer katıyor. Tüm bu gerçekleştirilmekte olan projelerin yanı sıra bölgesel işbirliğine katkıda bulunacak olan, 'Tacikistan-Afganistan-Türkmenistan' (500 kV)

Tacikistan превращается в важный энергетический коридор региона

Учитывая важную роль, которую играет отрасль энергетики в экономическом и социальном развитии страны, правительство Таджикистана приняло ряд мер, направленных на решение проблем в энергетическом секторе. Одновременно с этим, правительство предусматривает обеспечение как энергетической независимости, так и достижение таких стратегических целей, как обеспечение продовольственной безопасности государства. В рамках достижения энергетической независимости продолжаются работы по ремонту, модернизации имеющихся и строительству новых гидроэлектростанций, а так же и принятию необходимых мер по развитию энергораспределительных сетей внутри страны с дальнейшим подключением национальной системы электроснабжения к системам других стран региона. Из-за недостатка в республике других источников потребность страны в электроэнергии на 98% покрывается за счет гидроэлектростанций.

yüksek gerilimli elektrik iletim hattı, 'Tacikistan-Afganistan-İran' (500 kV) yüksek gerilimli elektrik iletim hattı ve Afganistan-Tacikistan gaz boru hattı projelerinin de yine Tacikistan için büyük önem taşıdığı vurgulanıyor.

Silkcoat, ürünlerini komşu ülkelere ihraç ediyor

Silkcoat Duvar Kaplamaları Sanayi, Tacikistan'da yaptığı üretimi, 70 milyonluk nüfusa sahip Afganistan, Kazakistan ve Kırgızistan'a ihraç ediyor. Çolakoğlu Grup bünyesinde faaliyet gösterdiklerini anlatan Silkcoat Duvar Kaplamaları Yönetim Kurulu Başkanı Akif Çolak, üretime ipek sıvayla başladıklarını bildirdi. Çolak, günümüzde ise sekiz ülkedeki üretim tesisleriyle 62 ülkeye, mineral sıva, inşaat boyaları, sentetik boyalar, vernikler, dekoratif dış cephe duvar kaplamaları, efekt iç cephe boyaları ve silkoterm dış cephe ısı yalıtım sistemi ihraç ettikleri bilgisini verdi.

"Komşu ülkelerdeki 70 milyonluk nüfus, yatırımı beraberinde getirdi" Tacikistan'da Hujend şehrinde, yıllık 4 bin 500 tonluk üretim gerçekleştirdiklerini kaydeden Akif Çolak, toplam nüfusun 70 milyona ulaştığı, Afganistan, Kazakistan ve Kırgızistan'a yö-

Şu an inşaat sektöründe genel bir talep daralması var. Ancak bu kısa zamanda aşılacak. Yani yapı malzemeleri pazarı istikrarlı büyüyecek. Dolayısıyla yatırımlarımızı ertelemiyoruz.

nelik ihracat olanaklarını göz önünde bulundurarak bu ülkede yatırımı tercih ettiklerinin altını çizdi. Orta vadede cam mozaik üretimine başlama planlarının bulunduğunu açıklayan Çolak, dünya genelinde yaşanan genel talep daralmasına rağmen, sektörde büyümenin devam edeceği öngörüsünde bulundu. Tacikistan'da bir çok alanda yatırım imkanı bulunduğunu

sözlerine ekleyen Çolak, Türkiye ile Tacikistan arasındaki ticaret hacminin de rahatlıkla arttırılabilecek potansiyele sahip olduğunu dile getirdi.

Компания «Silkcoat» экспортирует производимую ею в Таджикистане продукцию в страны региона

Компания «Silkcoat» экспортирует произведенную в Таджикистане продукцию в такие страны, как Афганистан, Казахстан и Кыргызстан с общим населением 70 миллионов человек. Председатель правления компании Акиф Чолак отмечает, что основы «Чолакоглу Групп», в составе которой осуществляет свою деятельность «Silkcoat», были заложены в Стамбуле в 1961 году. В настоящее время продажа строительных материалов осуществляется как в Чолакоглу Плаза – в головном центре компании, офис которой находится в стамбульском районе Гюнешли, так и со складов, расположенных в районе Бахчелиэвлер. Производственная деятельность компании «Silkcoat», развивающей свою деятельность в рамках группы компаний, началась с производства шелковой штукатурки («жидких обоев»). Чолак подчеркивает, что сегодня на находящихся в 8 странах производственных мощностях компании производятся такая продукция, как минеральная штукатурка, строительные краски, синтетические краски, лаки, декоративные покрытия наружных стен, краски с различным эффектом для внутреннего интерьера и продукт внешней теплоизоляции «silkoterm», которые экспортируются в 62 страны мира.

“Tacikistan için kapasite artırımına gideceğiz”

Yapı kimyasallarında Tacikistan'ın başkenti Duşanbede 'Arsecol' markası ile 2003 yılından beri faaliyet gösteren TEHNOHIM, hem Tacikistan pazarındaki artan talebi karşılamak hem de Afganistan pazarına açılmak için kapasite artırımına gitmeye hazırlanıyor. Tacikistan'daki fabrikalarında 2004 yılında yapı kimyasalları üretimine fayans seramik yapıştırıcıları, mermer ve granit yapıştırıcıları, tamir harçları ve sıvaları ile başlayan daha sonra ürün yelpazesini boya ve dekoratif dış cephe sıvaları ve son olarak dış cephe yalıtım sistemini ekleyen firma, üretim ve dağıtım ağıyla Tacikistan'ın tüm bölgelerine ürünlerini ulaştırıyor.

TEHNOHIM Genel Müdür İrfan Güven, bu alanda yatırımın olmaması ve hammadde teminindeki kolaylık nedeniyle Tacikistan'da yatırım

yaptıklarını anlattı. Tacikistan'da inşaat sektörünün büyük fırsatlar sunduğunu kaydeden Güven, Afganistan pazarına da girmeyi hedeflediklerini açıkladı. Güven, “Mevcut kapasitemiz Tacikistan pazarı için yeterli. Afganistan pazarı için istihdam sağlayarak, kapasite artışına gideceğiz.

«Мы собираемся увеличить мощность на рынке Таджикистана»

Начиная с 2003 года компания «ТЕХНОХИМ ЛТД ШТИ.» производит строительную химию под маркой «ARSECOL» в Душанбе - столице Таджикистана. С целью удовлетворения как растущего спроса на рынке Таджикистана, так и с целью выхода на афганский рынок, компания готовится увеличить мощность производства.

В 2004 году на заводах в Таджикистане начали производить строительную химию: клеи для керамической плитки, мрамора и гранита, ремонтные строительные смеси и штукатурки, впоследствии ассортимент продукции компании «ТЕХНОХИМ» пополнился краской,

Yatırım olarak da 2017 yılı içinde dekoratif dış cephe ile ilgili ufak bir yatırımımız olacak. İnşaat malzemeleri

внешней декоративной штукатуркой, далее прибавилось производство системы внешней изоляции. Благодаря сети производства и распределения, «ТЕХНОХИМ» ставляет свою продукцию во все регионы Таджикистана.

Генеральный директор Иrfan Güven предоставил информацию о создании компании «ТЕХНОХИМ ЛТД ШТИ.», о производственных объектах, о будущих производственных и инвестиционных целях и сказал о том, что они осуществляют инвестиции в Таджикистане, так как здесь отсутствуют инвестиции в данной области производства, и потому, что не испытывают трудностей, связанных с поставками сырья.

pazarlaması konusunda da ilave çalışmalar yapmayı planlıyoruz” ifadelerini kullandı.

"Tacikistan
iş dünyasını
tanımak
istiyorum"
diyorsanız...
Yanınızdayız...

1986'dan Bugüne Türk İş Dünyasının Küresel Ufku
Global Horizon of the Turkish Business Community since 1986
Глобальное видение турецкого частного сектора с 1986 г.

www.deik.org.tr